БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 173 (11159) | 1966 оной июлиин 23, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН НАЦИОНАЛЬНА КАДРНУУД

…лын Буряад нютагай ба Донбассай хоёр шахтер …оронойнгоо ниислэл Москвада уулзажа, ажал … тухайгаа хөөрэлдэһэн байна. Тэдэ хоёр пар… XXIII с'ездын боложо байһан үдэрнүүдтэ Крем… с'езднүүдэй Ордон соо уулзаһан.

…армажап Дабаевич Тучинов юрын буряад малша… хүбүүн. Ажабайдалынь юрын лэ намтартай. Га… та-Нуурай ФЗО дүүргэһэнэй һүүлээр шахтанууд …жаллажа эхилээ. Тэрэ гэһээр хорёод жэл үнгэр… Арад зондоо аша туһатай юумэ хэжэ байһанаа … мэдэржэ, ажалда хариуусалгатайгаар хандадаг, … шадалаа дүүрэн гаргажа ябаа. Нүхэр Тучинов …лаараа алдаршажа, Социалис Ажалай Геройн нэ… эргэдэ хүртэнхэй. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг проход…удай бригада һара, жэл бүхэндэ даабаряа үлүү… дүүргэдэг. Хэдэн жэлэй саада тээ нүхэр Тучинов …шэлтэй байдалда ороһон ондоо бригада даажа …, ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, бригадаяа түрүү… …лэй тоодо оруулһан юм. Хамтын хэрэгэй түлөө …агаа зободог, ходо түрүү зэргэдэ ябадаг нүхэрөө …унистнууд партиингаа с'ездын делегат болгон …ажа, арадай ажахые хүгжөөхэ шэнэ түсэб зүб… …хэлсэхыень түлөөлһэн байба. Гармажап Дабае… Москвада олон юумэ хараха, танижа абаха хүсэ…эй байһан даа.

…үлүү нүүрһээрээ Эхэ орон соогоо суутай болоһон …ссай шахтёртой хөөрэлдэхэдөө, тэдэнэй ажалай … байдалаар, техникээр, ажалайнь бүтээсээр, аба… …алин хүлһэнэй хэмжээгээр һонирхоһон юм. Рес…икымнай шахтёрнууд түбэй газартахи нүүрһэ …агшадтай адлирхуу эрхэ байдалда ажаллана, тэ… …э адли мүнөө үеын шэнэ техникээр хангагданхай. …аг салингынь шье адли байна гэжэ сэдьхэлээ ха… …аар буряад шахтёр тэмдэглэн абаа һэн.

…дань гээгдэнги ажабайдалтай, мал ажал эрхил… буряад арад совет жэлнүүдэй үедэ хүгжэнги эко… …жо байгуулаа. Коммунис партиин, совет прави…ствын сэсэн мэргэн национальна политика бэе…лэнэй, олон үндэһэ яһанай аха дүү совет ара…ай бүлэ соо тэгшэ эрхэтэй болоһоной ашаар Бу… нютаг промышленность, хүдөө ажахы эрхилдэг, …арал сэсэглэжэ байһан республика болон мүндэ… Буряад арадай бүхы амжалта агуу эхэ ород ара… …хани халуун туһаламжын аша мүн.

…еспубликымнай хүдэлмэришэн ангиин гараар орёо …он прибор болон машина бүтээгдэнэ, шулуу …һэн, вольфрам, молибден малтагдана. Промыш… … предприятинуудтамнай үйлэдбэрилһэн сон… …шэл, электродвигатель, автокран, приборнууд, … сэмбэ, эдеэ хоолой зүйлнүүд Эхэ оронэй зүг … тээшэ, аха дүү социалис оронуудта, хилын …ахи ондоо олон гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ.

…ектрослесарь, шахтёр, барилгашан, модошон, … бүтээгшэ, сэмбэ нэхэгшэ гэхэ мэтэ олон мэр… … буряад хүбүүд, басагад ород аха, эгэшэнэрэйн… …туһаламжаар шудаланхай. Дээдэ эрдэмдэ һуража, …енер, техник болоошод олон. Тэдэнэй дундаһаа …, комбинадуудай хүтэлбэрилэгшэд урган гараа. … түрүүн үнэн зүрхэнһөө һайн һанажа Буряад …до ерээд, завод, фабрикануудай һуури табиһан, … эдэнине хүтэлбэрилжэ байһан ород арадай …элэгшэд-инженернүүд, мэргэжэлтэд мүнөө «Элек…машина» заводой директор И. И. Бурлов, Зэдын …фрам-молибденэй комбинадай начальник Г. Б. …ров, шэлэй заводой директор А. Р. Болотов, Галуу… …урай шахтоуправлениин начальник Р. Г. Даржа… …олон бусадые харахадаа, аха дүүгэй баяраар ба…на. Тиигээд манай буряад арад эдэ зоноороо ёһо… … омогорхоно. Социалис Ажалай Геройнууд, …3-гэй электрослесарь Анисим Николаевич Оши… … барилгашан Чойбон Цыбиков, Ленинэй орденоор …агнагдаһан сэмбын фабрикын хүдэлмэришэн Дарья …яновна Тумурова, «Хүндэлэлэй тэмдэгэй» орден… …үртэһэн мяханай комбинадай хүдэлмэришэн На… … Иннокентьевна Костеева, орден, медальнуудаар …агнагдаһан бусад олон түрүүшүүлэй нэрэ манай республикын оло национальна хүдэлмэришэн ангиин суута хүнүүдтэй зэргэлүүлэн бэшэгдэнхэй.

Партиин XXIII с'езд арадай ажахые хүгжөөхэ шэнэ шата хараалба. Ниитын үйлэдбэриие бүри аша үрэ ехэтэйгээр эрхилдэг болохын тула үйлэдбэриин хүсэнүүдые зүб һайнаар хубаарилан хүгжөөхэ, союзна республиканууд болон экономическа районуудай ажахые комплексноор, тусхай мэргэжэлтэйгээр хүгжөөхэ тухай табан жэлэй түсэб тушаа партиин с'ездын Директивэнүүд дотор онсо заагданхай. Национальна республикануудай эрхэ байдалые хараада абан, тэдэнэй ниитын үйлэдбэриие, экономикые ямар шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ байһаниинь тодорхойлогдоо. Урдань жэгдэ һайнаар хүгжөөгдөөгүй районуудай байгаалиин баялигуудые арад зоной аша туһада зорюулха, промышленностиие адли тэнсүүгээр хубаарилан хүгжөөхэ, тиигэжэ хүдэлмэриин хүсые зүбөөр хэрэглэхэ гэжэ хараалагдана.

Табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ национальна республика, арад бүхэнэй, совет хүн бүхэнэй ниитын хэрэгтэ оруулха туһа нэмэриһээ сүм дулдыдаха байна. Тиимэһээ табан жэлэй түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ манай республикын хүдэлмэришэн анги, тэрэ тоодо национальна кадрнуудынь өөһэдынгөө хубитые оруулалсаха ушартай.

Предприятинууд өөһэдөө хэрэгтэй тооной хүдэлмэришэдые ажалда абажа, мэргэжэлдэ һургажа, дүршүүлжэ байдаг. Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ олон онол арга, дүй дүршэл тэдэндэ яһала бии. Жэшээлхэдэ, локомотив-вагон заһабарилгын заводто сэг үргэлжын кадрнуудтай болохо, тэдэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хэрэг муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Һүүлэй хэдэн жэл соо хүдэлмэришэдэй олонхиинь эрдэм шадабаряа дээшэлүүлээ, шэнэ мэргэжэл шудалаа. Хүдөө тосхонуудһаа анха түрүүшынхеэ город ерэжэ, завод барилсажа, мүнөөшье эндэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэд үсөөн бэшэ юм. Эндэ мянгаад буряад хүдэлмэришэд, зуугаад инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тоологдоно. Республикын ондоошье предприятинуудта хүдэлмэришэнэй национальна кадрнууд ургаа

Хүдэлмэришэн ангиин халаае, тэрэ тоодо үндэһэн хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ ябадалда профессионально-техническэ училищинууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Гэбэшье нютагай кадрнуудые һургаха талаар эдэнэй хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулагдана.

Энэ жэлдэ республикын хүдөөгэй, городой училищинуудта нёдондонойхиһоо 1400-һаа олон һурагшад абтахаар түсэблэгдэнэ. Мүн училищинууд энээнһээ урда бэлэдхэдэггүй 12 шэнэ мэргэжэлдэ залуушуулые һуржа эхилхэнь. Электровоз, тепловозой машинистын туһалагша, ажаһуудалай приборнуудые заһабарилха мастернууд, ажаһуудалай эрилтэ хангаха предприятинуудай хүдэлмэришэд бэлэдхэгдэдэг болохо юм. Жэлэй III-дахи кварталда шэнэ техническэ училищи нээгдэхэ болоо. Арбадахи, арба нэгэдэхи класс дүүргэгшэд тэндэ абтаха. Зүгөөр залуушуулай һуража эхилээд гү, али хожомынь хүдэлжэ захалхадаа һонёо буурахагүйн, ямар ажал хэдэг болохо тухайгаа эртээнһээ багсаалхынь тула тусхай хөөрэлдөөн, мэргэжэлдэ танилсуулха ажал илангаяа хүдөө нютагуудта, хангалтагүй ябуулагдана.

Ерээдүйн техническэ һайн бэлэдхэлтэй тэрэ тоодо национальна кадрнуудые бэлэдхэхэ, ажалда дүршүүлхэ асуудалаар предприятинуудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, комсомолой, профсоюзна организацинуудай ходо һонирхожо байгаа һаа, энэ асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ байна.

Нютагай, тэрэ тоодо үндэһэн хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ, хүмүүжүүлхэ гээшэ шухала асуудал мүн. Энэ хадаа табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга хангаха нүхэсэлнүүдэй шухала нэгэниинь мүн.

АЖАЛАЙ, АМАРАЛТЫН ЛАГЕРЬ

Нарһатын дунда һургуулиин һурагшад эндэхи совхоздо туһалхын тулада 50 гектар хартаабха өөһэдөө таряад, тэрэнээ харууһалжа байна. Тэдэнэр ургасын гектар бүриһөө 50 центнер хартаабха хурааха зорилготой. Хартаабха һуулгалгын үедэ 600 һурагшад поли дээрэ гаража, энэ хүдэлмэриие 2 үдэрэй туршада дүүргэһэн байна. Һурагшадай коллектив хабарһаа хойшо хартаабхаяа харууһалха хүдэлмэри эмхидхээ.

Мүнөө эндэхи һурагшад участогайнгаа дэргэдэ майхангуудые татажа, тэндээ байрлан ажаллана. Энээнээ «Ажалай болон амаралтын лагерь» гэжэ нэрлэбэ. Хартаабхын үбһэ түүхэ, шорой обоолхо хүдэлмэридэ 200 хүн хабаадалсана.

Лагериин начальник Михаил Анатольевич Жданов газарай гараса һайн гэжэ хөөрэнэ. Лагерь дээрэ багшанар Г. А. Кузнецова, Н. М. Байбородина, Н. А. Климова болон бусад һурагшадтайгаа хамта амаржа байна.

И. ЕРЕМЕЕВ.

Яруна.

ГЭДЭРГЭ ТАТАГШАД ЗЭМЭЛЭГДЭБЭ

Хура бороо элбэгтэй энэ жэлдэ ороохо тарянанай, бусад ургамалнуудай баян ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Тиигэбэшье аймагай олохон ажахынуудта энэ шухала хүдэлмэридэ хангалтагүйгөөр бэлдэжэ байнхай.

Илангаяа ургаса хуряалгын техникэ заһабарилха хүдэлмэри гэдэргээ татагдана. Таряа хуряадаг комбайнуудай хахадынь заһагдаагүй хэбтэһээр. Силосэй ногоо хуряаха 70 комбайнай оройдоол 27-ниинь бэлэн болоо нэрэтэй.

Энэ хүдэлмэри XXII партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта, Дэрээнэй совхоздо гээгдэлдэ оронхой. Жэшээнь, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ороoһоной 14 комбайнай миил хоёрынь заһабарилгаһаа гараа. Силоснэ 8 комбайн заһагдаагүй байһаар. Тиин энэ колхоздо эртын силос дарахаар ногоон ургаад байха юм.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд тарянай комбайнуудай миил 25 процентыень бэлэн болгоо. Силосэй ногоо хуряаха нэгэшье комбайн бэлдэгдээгүй байһаар.

Аали нобшо ажалаа сагааруулха хүсэлтэйгөөр эдэ колхозуудай главна инженернүүд нүхэд Сандавкин, Чимитцыренов гэгшэд элдэб шалтаг бэдэрнэ. Һаяхан эдэниие арадай хиналтын аймагай комитедтэ дуудажа, онсо эрилтэ табигдаа. Шухала хүдэлмэриие гэдэргэ татажа, ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандажа байһан эдэ хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга доногодолго хэгдээ.

Баргажанай совхозой Читканай, Урогой, Сувогой, Душеланай тарянанай тоогууд үрмэдэһэ, халаахайда дарагдашанхай, тэрэнииень сэбэрлэхэ, заһабарилха талаар юушье хэгдээгүй. Мүн ороохо сэбэрлэхэ машинануудта заһабари ехэ хэрэгтэй.

Шалгалта хээд үзэхэдэ, энэ совхозой полинууд дээрэ буртаг ногоон гаража, ургасые даража захалаа. Илангаяа кукурузын тарилгын хойноһоо харууһа бирагүй. Кукурузын зурууд хоорондохи элдүүрилгэ хэхэдээ минеральна үтэгжүүлгэ оруулха байгаад, тэрэ хэгдэнэгүй. Эндэ хоёр жэлэй урда асарагдаһан минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэнгүй хаягдашанхай. Мүн энэ жэлдэ асарагдаһан үнэ сэнтэй үтэгжүүлгэ тоогдоногүй.

Совхозой главна агроном нүхэр Айкашев, главна инженер нүхэр Пулявский гэгшэд эдэ бүгэдые хаража, мэдэжэ байбашье бодото хэмжээ абаагүй байһанайнгаа түлөө зэмэдэ ороо.

Н. ОЧИРОВ,
Баргажанай аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

Хани барисаан, али бүхы талын харилсаа холбоон

Нүхэр Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин июлиин 21-дэ нүхэд Владислав Гомулка, Эдвард Охаб болон Юзеф Циранкевичтэ бэшэг эльгээжэ, национальна һайндэрөөрнь—Польшын һэргэн хүгжэлгын 22 жэлэй ойтой, мүн Польшын гүрэнэй 1000 жэлэй ойе һайндэрлэлгэтэй дашарамдуулан, аха дүү поляк арадта үнэн зүрхэнэй амаршалга дамжуулһан, һайниие хүсэһэн байна.

Арадай Польшо хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан экономико, наука болон культуратай, арад зонойнь байдалай сэг үргэлжэ һайжаржа байһан социалис орон болгошо Польшын гүрэнэй мянган жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна гээд бэшэг соо хэлэгдэнэ. Социализм байгуулгын замаар найдамтайгаар дабшаха зуураа Польшын Арадай Республикын хүдэлмэришэн анги, ажалша таряашад болон интеллигенциин Эхэ ороноо бүри гоё һайхан, улам баян болгохонь сохомгой.

Социалис оронуудай хани нэгэдэлые бэхижүүлхэ хэрэгтэ Польшын Арадай Республика ехэ туһа нэмэри оруулна гээд бэшэг соо тэмдэглэнэ. Империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта бусад социалис оронуудтай хамта арадай Польшо эдэбхитэйгээр эсэргүүсэнэ.

СССР ПНР хоёрой хоорондохи хани барисаанай, али бүхы талын харилсаа холбооной жэл ерэхэ тудам бэхижэн гүнзэгыржэ байһанда, совет хүнүүд баясана. Советскэ Союзай Коммунис парти, Советскэ правительство болон манай бүхы арад КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зуураа, аха дүү Польшын Арадай Республикатай хани барисаагаа бүхы хэмжээгээр арщалан хамгаалха, бэхижүүлхэ байна.

(ТАСС).

1896 онһоо КПСС-эй гэшүүн Ф. Н. Петров Ленинэй орденоор шагнагдаба

Коммунис партиин, совет гүрэнэй үмэнэ габьяатай байһанайнь түлөө, ерэ наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан 1896 онһоо КПСС-эй гэшүүн Социалис Ажалай Герой нүхэр Петров Федор Николаевичые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Ленинэй орденоор шагнаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Эдеэ хоолой продуктнуудые гаргалгаар даалгабаринуудаа дүүргэлгэдэ амжалта туйлаһанайнгаа, эдеэ хоолой промышленностиие хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнгаа түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной июлиин 20-ной Указаар эдеэ хоолой промышленностиин бүлэг олон хүдэлмэришэд, инженер, техник нүүд, партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа.

Ленинэй орденоор 397 хүн, Ажалай Улаан Тугай орденоор 1292 хүн, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор 2581 хүн, «Ажалай габьягай түлөө» медаляар—2151 хүн, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар—2151 хүн шагнагдаа.

Тусгаар ехэ ажалай габьятай байһанайнь түлөө бүлэг түрүүшүүлдэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Бүхэроссин зүблөөн

СВЕРДЛОВСК, июлиин 21. (ТАСС-ай корр.). Ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэроссин нэгэдэхи зүблөөн эндэ болоод, мүнөөдэр дүүрэбэ. Ой модо тарижа ургуулгые хүгжөөхэ, шухала техникэ байгуулха, модо бэлэдхэлые зүбөөр түсэблэхэ, мэргэжэлтэдэй кадрнуудые бэлдэхэ асуудалнуудые зүблөөндэ хабаадагшад хэлсэһэн байна.

Орон дотор бэлэдхэгдэдэг бүхы модоной 90 шахуу процентыень Россин Федераци үгэдэг юм. Тиимэһээ ой модон тухай анхарал оролдолго ерээдүйн үетэнэй аша туһа тухай оролдолго болоно. Тиихэдэ ой модые гамтай зүбөөр ашаглаха гээшэ гүрэн түрын шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн мүн.

Шэнэ табан жэлдэ 4 миллион гектар талмай дээрэ ой модон таригдаха, энэ хадаа урда тээхи табан жэлэйхидэ орходоо 22 процентээр ехэ; 760 мянган гектар ойн намаг хатаагдаха; уһа болон һалхинда дайрагдажа газарай гэмтэлгые хамгаалха зорилгоор модонууд һуулгагдаха. Энэ талаар ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ угаа ехэ.

Арадай Польшын агуу ехэ һайндэр

Москвада баярай суглаан долобо

МОСКВА, июлиин 21. (ТАСС). Арадай Польшын һэргэн хүгжэлгын 22 жэлэй болон Польшын гүрэнэй 1000 жэлэй ойнуудые тэмдэглэхын тулада ниислэлэй ажалшадай түлөөлэгшэд мүнөөдэр баярай суглаа үнгэргэһэн байна.

НүхэдА. Я. Пельше, Д. С. Полянский, Ф. Д. Кулаков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, М. Т. Ефремов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, Совет-поляк хани барисаанай бүлгэмэй Центральна правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй парламентска бүлэгэй түрүүлэгшэ И. В. Спиридонов, тэрэшэлэн Польшын Арадай Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Э. Пшулковский, бусад поляк ханинар президиумдэ һуугаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. С. Полянский элидхээ.

Гвинейн сэрэгэй делегаци Москваһаа мордобо

МОСКВА, июлиин 21. (ТАСС). СССР-эй Оборонын Министерствын уряалаар албанай хэрэгээр эндэ ерэһэн Арадай армиин болон гражданска албанай министр генерал Лансана Диане түрүүтэй Гвинейн Республикын сэрэгэй делегаци түрэл ороноо бусахаяа мүнөөдэр Москваһаа мордобо.

ҮБҺЭШЭДЭЙ МҮРЫСӨӨН ҮРГЭДЭГ ЛЭ!

XX ПАРТСЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗДО

…Һайнаар хуряагдаһан набша…агай сэл хүхэхэн үбһэн хо…ной хурьгалха үедэ эдюул…дэ витамин тэжээлтэй бай…. Тиимэ тэжээлэй шухала хэ…тэй байһаниие анхаралдаа аба… Зэдын XX партсъездын нэрэм…тэ колхозой хонишод үбһэ ху…алгада гаража байна.

…Иннокентий Александрович Хо…… даадаг хонишодой звено …амарта гэжэ голдо ургаса һайн… шэмэтэ ногоотой газарай үб… сабшажа эхилбэ. Тэндэ 7 хо…шод хүдэлнэ. Энэ участок хадаа …лхозой эрхим луговод Л. И. …ршинэй ургууһан сабшалан. Хонишодой звеногой хүдэлмэри …мплексноор оньһожоруулаган…й. Тэндэ тракторна 2 косилка, …рмуур, волокуша хүдэлгэгдэ… …эр гаргагдаа.

…Энэ колхоз Ангархай гэжэ га…рта горох, овес холижо тари… … ургамалай хуряалга эхилээ.

Үбһэ хурлахаар зорилготой

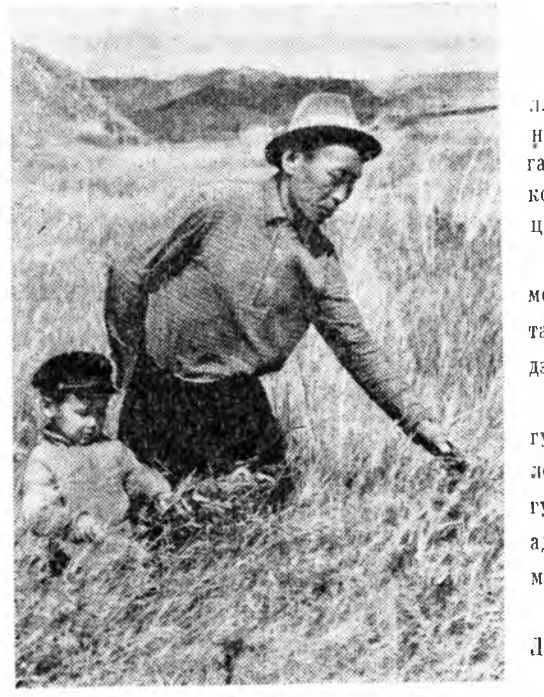
…Хуушан Үшөөтэ урдань сабшаг…даггүй шахуу хээрэ газар бай… … юм. Хура бороо элбэгтэй энэ …лдэ тэндэхи ногоон һүрхэй …йнаар гарашоо.

…Николай Дамбаевай даадаг …отэ бодо малай гүүртынхидэй …ено тэндэхи хээрын ногоо ху…хаяа үбһэ сабшалгада оробо. …дын аймагай XX партсъездын …рэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ хээ…ын ногоо сабшалсажа, 12 мянган …нтнер үбһэ хуряаха хараатай. …игэжэ колхоз мүнөө жэлдэ нии… …нгээ малда тэжээлэй элбэг дэл… … бааза байгуулхаһаа гадна, …раховой фонд бии болгохо зо…лготой.

…Тракторна косилкын машинист …ван Яковлевич Третьяков мал… …шэй звеногой хамта үбһэ саб…алга дээрэ ажаллажа байна.

В. КЛОЧИХИН.

Ногоон һайнаар ургана

«Улаан Оронго» колхозойхид аймаг дотороо эгээн түрүүлэн үбһэндөө ороһон юм. Луговод Тогочи Ринчиновичэ Ринчиновэй звено 200 гектар сабшалан даажа абаад, урагшатайгаар ажаллажа байнхай. Дамба-Дугар Анжуевай тракторай косилкануудаар сабшаһан газарһаа гектарай адагынь 25 центнер үбһэн хуряагдахаар багсаагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой бусад бригадануудта тракторна морин косилканууд табигдаба. Үргэн абасатай тракторна тармуурнууд һүндэлдэнэ. Һүри хаяха машинануудшье хүдэлгэгдэнэ.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэнь советско-партийна һургуулиин һурагшад колхозниигуудта ехэ туһа хүргэнэ. Үглөөнэй шүүдэрээр һурагшад ханаабай захаар, шугы соогуурхи ногоо хажуураар сабшана. Эдэнэр колхозниигуудтай адли үглөөнэй наранһаа үдэшын наран хүрэтэр ажаллажа, магтаал хайрада хүртэнэ.

Зураг дээрэ: механизатор **Д-Д. Анжуев** (дээрэһээ доошо). Луговод **Т. Ринчинов.**

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Республикын ажахынуудай гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдажа байһан тухай

1966 оной июлиин 20-ной мэдээн

(Гурбан кварталай түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Мяхан	Һүн	Нооһон
Баргажанай	35	53	49
Бэшүүрэй	42	71	66
Зэдын	42	68	49
Яруунын	31	69	95
Баунтын	31	70	—
Загарайн	55	66	66
Захааминай	44	65	80
Кабанскын	76	74	86
Прибайкалиин	64	73	68
Хяагтын	42	70	48
Мухар-Шэбэрэй	41	74	69
Сэлэнгын	33	71	81
Түнхэнэй	57	70	114
Ахын	3	21	69
Улаан-Үдын	56	75	88
Хоринн	44	71	68
Республика бүхыдөө	45	69	66

ЗВЕНОНУУД ЖЭГДЭРЭН ОРОБО

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. (Телефоноор абтаба). Колхознай үбһэндөө ороһоор хэдэ хонобо. Хура бороогой орожо хэды һаатуулбашье, ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри үдэрһөө үдэр бүри эршэдэнэ.

Мүнөө үедэ колхозой гурбан бригадада 10 гаран звено ажаллажа байнхай. Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ урда Царамай Дамдин Цоктосвой звено эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалан, түрүүшын 300 центнер үбһэ һүрилбэ. Звенодонь 18 хүн ажаллаа.

Һүүлэй мэдээгээр колхознай 300 гаран гектар сабшаад, 500 гаран центнер үбһэ һүрилэнхэй.

Д. ЦЫДЫПОВ,
XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ХОЛЫН ГОРОДУУДТА

Онохойн модоной комбинат газарай хүдэлэлгэһөө хохидолдо ороһон Ташкент городойхидто туһаламжа болгон бэлэн гэрэй модо, барилгын бусад материалнуудые эльгээжэ байна. Июнь болон июлиин түрүүшын хахадай туршада 6125 квадратна метр гэрэй үүдэ, можо, 70 вагоноор 8—12 байратай гэрнүүд эльгээгдээд байна. Байгша оной эсэс хүрэтэр Ташкент город руу үшөө 38 мянга үлүүтэй үүдэ, можо, 100 вагон нэгэ тухэлэй гэрнүүдые эльгээхэ байна.

Энэ оной үнгэрһэн 6 һарын туршада хани барисаата Монголой Арадай Республикада 50 вагон гэхэ гү, али 20 мянган квадратна метр гэрэй үүдэ, можо эльгээгдэбэ.

Тус комбинат жэлэй һүүл дүүрэтэр арадайнгаа ажахыда 30 мянга шахуу вагон модо ашажа ябуулха юм.

Ц. ЦЫБАНОВ.

ХУДАЛДАА НАЙМАА САГ ҮРГЭЛЖЭ ҺАЙЖАРУУЛХА

К. ПРОДАЙВОДА, КПСС-эй обкомой секретарь

Социалис байгуулалта хадаа экономико болон үйлэдбэриин хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ зуураа, манай ороной бүхы ажалшадай ажаһуудалые саашадань хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулхын тула таатай зохид эрхэ байдал олгоно.

Ниитын баялигай элбэгжэхэ тудам ажалшан бүхэнэй материальна ажана байдал улам дээшэлнэ. Советскэ Союзай национальна олзо доход бүхы дэлхэй дээрэ эгээн ехэнүүдэй тоодо ороно, саг үргэлжэ дээшэлнэ, тэрээнтэй нэгэн хамта ажалшадай олзо доход ургана.

Шэнэ табан жэлэй социальна гол зорилго юуб гэхэдэ, арадай байдал һуудалые улам түргэнөөр һайжаруулга болоно.

1970 ондо ажалшадай ажаһуудалые һайжаруулгада һомологдоһон мүнгэ зөөри 1965 онойхиһоо 59 миллиард тухай түхэригөөр ехэ байха юм.

Шэнэ табан жэлэй турша дотор хото городто болон хүдөө нютагуудтахи хүн зоной ажаһуудал нилээд дүтэрхы болгогдохоор хараалагдана. Энэ хугасаа дотор хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын салин хүлһэн 20 процентһээ бага бэшээр, колхознигуудай ажалай түлбэри мүнгөөр болон эдеэ хоолоор—39 процент тухай дээшэлхэ.

Нигэжэ ажалшадай олзо доходой арьбажахатай адли арадай хэрэглэмжын эд бараан улам ехээр гаргагдаха. Энээнии хараадаа абажа, промышленна үйлэдбэриин бүридэлые хубилгаха, үйлэдбэриин түхеэрэлгэ болон ажаһуудалай хэрэглэмжын зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ хоёрой ургалтые бэе бэедэнь дүтэлүүлхэ, промышленность болон хүдөө ажахын хүгжэлтын хоорондохи зайе ойртуулха талаар КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд дотор бодото хэмжээнүүд тодорхойлогдонхой.

Арадай хэрэглэмжын эд бараануудай улам ехээр гарахада, хүн зоной мүнгэ зөөреэр элбэг болоходо худалдаа наймаан улам түргэнөөр хүгжэхэ, розничэ эд бараанай эрьесэ улам үргэдэхэ байна.

Ушар тиимэһээ, худалдаа наймаанай үүргые саашадань дээшэлүүлхэ зорилготойгоор, мүн тус һалбарида хүдэлэгшэдэй аша габьяатай байһаниие тэмдэглэжэ, «Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр» —жэл бүринн һайндэр үнгэргэхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиум онсо тогтоол гаргаһан. Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой олохон хүдэлмэрилэгшэд орден, медальнуудаар шагнагдаа.

Долоон жэлэй турша дотор Буряадай АССР-тэ гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай розничэ эд бараанай эрьесэ 55,4 процентээр дээшэлһэн.

Энээнтэй хамта шанарай талаар ехэхэн хубилалтанууд болоо. Эдеэ хоол наймаалга 61,8 процентээр, ондоо эд бараануудые худалдалга 46,1 процентээр дээшэлээ. Тодорхойлходо, эдеэ хоолой дээжэ — мяханай зүйлнүүд хоёр дахин, малай өөхэ тоһон—2,1 дахин, колбаса—2,2 дахин, һүн болон бэшэ сагаан эдеэнүүд —2,3 дахин, үндэгэн—3,5 дахин ехээр наймаалагдаа. Энээнтэй нэгэн доро хилээмэ болон хилээмэнэй бэшэшье зүйлнүүдые худалдалга эли бодо доошолоо.

Жэлһээ жэлдэ культурно-ажаһуудалай, ажахын хэрэгсэлэй эд бараанууд улам ехээр худалдагдана. Жэшээнь, гансахан һүүлэй хоёр жэлэй турша дотор час, радиоприёмник, пианино, угаалгын машинанууд хоёр дахин, мотоциклнууд гурба дахин олоор хүн зондо наймаалагдаа.

Тэрэшэлэн ниитын эдеэ хоолой, эд бараанай эрьесэ 31 процентээр үргэдөө.

Долоон жэлэй турша дотор республика доторнай худалдаа наймаанай 456, ниитын эдеэ хоолой 144 предприятинууд байгуулагдаа.

Тусхай мэргэжэһэн магазинууд олошорно. Долоон жэл соо хилээмэ, булка худалдаха магазинууд 2,8 дахин, бакалейно-гастрономиин—2 дахин, эд бүдэй—3 дахин, һүнэй магазинууд 1,7 дахин олон болоо.

Хото болон хүдөө газарнуудта худалдаа наймаанай түрүү онол арганууд нэбтэрүүлэгдэжэ, ехэ анхарал, һайшаалда хүртэнэ.

Аймагай түб — Загарай тосхондо «Одежда», «Обувь», «Ткань», ажахын хэрэгсэлэй эд бараануудай, һүнэй магазинууд—тусхай мэргэжэһэн 9 магазинууд нээгдэнхэй. Мүн Хэжэнгэ тосхондо иимэрхүү хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнхэй. Тэндэ һайнаар түхеэрэгдэһэн хүдөөгэй универмаг, гуталай, номой, эдеэ хоолой магазинууд бии юм.

Худалдаа наймаан гэээшэ хаа хаанагүй шухала һалбари боложо байнхай. Тэндэ хүдэлэгшэдэй тоо жэлһээ жэлдэ улам ургана. Үнгэрһэн долоон жэлэй турша дотор республика доторнай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд 1,5 дахин олошорһон гэхэ гү, али 1965 ондо 15,4 мянган хүн болоһон, тэдэнэй, мүн ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта хүдэлэгшэдэй салин хүлһэнэй фонд 1965 ондо 1958 онойхиһоо 196,5 процентээр дээшэлһэн. Гадна наймаалагшадые материальна талаар урмашуулга тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлнэ, худалдаа наймаа һайжаруулгада ехэ түлхисэ үгэнэ.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ табан жэлээ амжалтатайгаар эхилбэ. Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесын байгша оной хахад жэлэй түсэб 100,2 процентээр дүүргэгдэбэ. Тиихэдэ горпищеторгын, столовонуудай трестын, спортивна эд бараанай Улаан-Үдын магазин, Хяагтын худалдаа наймаанай конторын, Сэлэнгын уһан замшадай ОРС-ын, Түнхэнэй болон Захааминай райпотребсоюзай коллективүүд эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа шадаа. Столовонуудай трестын 3-дахи столовын тогоошон Рубцова, горпромторгын 28-дахи магазинай ахалагша наймаалагша Андреева, Горпищеторгын 6-дахи магазинай наймаалагша Бардынова, Зэдын райпотребсоюзай Бургалтайн сельпогой автолавкын наймаалагша-жолоошон нүхэр Хохлов болон бусад олон нүхэд һайндэрөө ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтаба.

Зүгөөр амжалта дэбжэлтэнүүдээ согсолон бүридхэхын хажуугаар, бии байгаа дутагдалнууд тухайдаа хэлэнгүй гарахын аргагүй.

Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта үдэрһөө үдэртэ утаа олон янзын эд бараанууд болон эдеэ хоолой зүйлнүүд нилээд элбэгээр абтана. Энээнтэй дашарамдуулагдан, хүн зондо эд бараа дурадхан худалдаха талаар наймаалагшадай үрдэ улам ехэ эрилтэнүүд табигдана.

Гэбэшье энэ гүйсэдөөр бэелүүлэгдэнэгүй. Һү наймаалалга заримдаа таһалдашана. Тусхай бэлэдхэгдэһэн эдеэ хоол тон дутамагаар наймаалагдана. Эндэ һүнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ эрилтэ үшөөл һуладана. Тэдэнэр сагаан эдеэ улам ехээр, олон янзаар гаргажа, тэрэл үдэртөө худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ эльгээхэ ёһотой аад биранагүй.

Хото городой болон хүдөө нютагуудтахи эдеэ хоолой магазинуудта холодильнигууд дуталдана. Гансал механизмын хүсөөр хүйтэ оруулхые хүлеэнгүй, харин леднигүүдые бариха арга боломжонуудаа нютаг нютагуудта үргэнөөр хэрэглэхэ, тэрээнэй аша туһаар өөхэ, тоһо, һү, мяха таһалгарягүйгөөр худалдаха эрхэ нүхэсэл олгохо шухала.

Худалдаа наймаанай эмхинүүдые үргэдхэлгэдэ олохон дутагдалнууд үзэгдэнэ. Томо томо магазин болон столовонуудые барилга унжагайрна. Ушар тиимэһээ хүн зоной эрилтэ дутамагаар гүйсүүлэгдэнэ. Тиимэ болобошье, бага хэмжээнэй худалдаа наймаа хүгжөөхэ хэрэгтэ анхарал һулаар табигдана.

Саашадаа малшадые, загаһашад, геологууд болон модо бэлэдхэгшэдые хантахын тула нүүдэл наймаа улам үргэдхэхэ, һайжаруулха шухала.

Илангаяа зунай сагта город шалгарай гү, али бэшэшье амаралтын газарнуудта ехэ харалга, сэнгэлгэ үнгэргэхэ ушарнуудта бага хэмжээнэй худалдаа наймаа хүгжөөлгэ онсо ухха шанартай болоно.

Ниитын эдеэ хоол дээрэ
дутагдалнууд тохёолдоно. Т
олохон предприятинуудта эде
тон үсөөн аад, шанар муу
буйлуулагдана. Хүйтэн хоол,
дой эдеэ бэлэдхэхэ, гэртэ обе
шажа үгэхэ талаар тон бага
рал хандуулагдана. 1965 онд
тын эдеэ хоолой предприяти
худалдаһан бүхы блюдэнүүдэ
доол 1,9 процентнь эд хэрэг
байрада абаашажа худалдагда

Ниитын эдеэ хоолой шуха
рилгонуудай нэгэн—бэлэдхэмэ
хэй эдеэ ехээр гаргалга боло

Худалдаа наймаанай орган
нуудай ажал хүдэлмэриин
дутагдал юуб гэбэл, ху
абагшадые мэхэлхэ, ниитын з
гутааха, урихэ ябадал болно.
тиимэһээ худалдаа наймаанай
мэрилэгшэдтэй саг үргэлжэ ха
ха, тэдэнэй дунда хүмүүжү
болон эмхидхэлэй хүдэлмэри
ха, мэргэжэл шадабарииень
дүүлхэ гээшэ партийна, проф
эмхи зургаануудай, предприя
дай болон торгнуудай хүтэ
лэгшэдэй арюун уялгань б

Худалдаа наймаа саг ү
һайжаруулха, совет зоной ул
гажа байгаа эрилтые гүйсэдө
гаха тушаа худалдаа наймаа
лон ниитын эдеэ хоолой хү
рилэгшэдэй үрдэ түрэл парти
XXIII съезд тон ехэ, харюуса
зорилгонуудые табижа үгэнхэ

Энэ зорилго үүргэеэ амжал
гаар дүүргэхын тула Буряад
худалдаа наймаанай хүдэлмэ
шэд хамаг арга боломжоёо эл
байһаниинь дамжаггүй.

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

ТУҺАТАЙ ҺУРАЛСАЛ

КПСС-эй обкомой зарлаһан партиин горкомой, райкомуудай промышленность эрхилдэг секретарьнарай, промышленно-транспортна таһагуудые даагшадай, мүн тэрэ таһагуудай инструкторнуудай дүрбэн үдэрэй семинар мэнэ һая дүүрэбэ.

Семинарта хабаадагшад нэн түрүүлэн республикын ниислэлэй тогтоһоор 300 жэлэй ойтой дашарамдуулан түхеэрэгдэһэн промышленна выставкые хараба.

Удаань партиин обкомой бага залда сугларжа, өөрынгөө хүдэлмэриие үргэлжэлүүлбэ. КПСС-эй обкомой секретарь **К. М. Продайвода** «КПСС-эй XXIII съезд ба промышленность, барилга, транспорт хүтэлбэрилгые һайжаруулха зорилгонууд» гэһэн элидхэл хэбэ.

Партиин ЦК-гай майн Пленумэй дүнгүүд ба областной партийна организациин зорилгонууд тухай, соёл сурталай хүдэлмэриин зорилгонууд тухай, барилгын ба барилгын материалнуудай промышленностиин экономикын арга боломжонууд тухай, технико-экономическа үрэ дүн дээшэлүүлхэ зорилгоор парторганизацинуудай бэелүүлхэ хүдэлмэри тухай КПСС-эй обкомой таһагуудые даагшад **И. П. Зинченко**, **Л. Я. Похосоев**, **Б. Ф. Федоров**, **Ц. Б. Эрдынеев** гэгшэд семинарта хабаадагшадта элидхэбэ. Обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо **А. К. Петчинова** эмхидхэлэй партийна хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ асуудалда элидхэлээ зорюулба.

Семинарай хоёрдохи үдэр дүй дүршэл халан абалсаха зорилгоор семинарта хабаадагшадта үгэ үгтөө. КПСС-эй Железнодорожно райкомой секретарь **Л. В. Антонова** предприятинуудые шэнэ гуримда оруулжа хүдэлгэхын түлөө парторганизацинуудай хэжэ байһан хүдэлмэри тушаа, партиин Кабанскын райкомой секретарь **С. Н. Булдаев** үйлэдбэриин эмхидхэл болон культурые һайжаруулха асуудал тушаа, партиин Хоринн райкомой секретарь **И. Ф. Елдинов** үйлэдбэридэ ажалай түрүү арга нэбтэрүүлхэ талаар парторганизацинуудай бэелүүлдэг хүдэлмэри тушаа, партиин Советскэ райкомой секретарь **М. Н. Шадонов** барилгын эмхинүүдэй экономическа хүдэлмэриие партиин райком яажа хүтэлбэрилдэг тушаа хөөрэжэ үгэбэ.

Удаань партиин обкомой лекторнүүдэй бүлэгые даагша **К. Г. Полонных** уласхоорондын байдал тухай лекци уншажа, семинарта хабаадагшадые һонирхуулба.

Семинарай гурбадахи, дүрбэдэхи үдэрнүүдтэ эдэ партийна хүдэлмэрилэгшэд городой промышленна түрүү предприятинуудай партийна организацинуудай ажал ябуулгатай танилсаба. Гэр барилгын комбинадай парторганизациин секре**лаар хани харилсаан һалбарна.** шадаа томо панелеэр гэр баридаг технологитой танилсуулба. Техническэ дэбжэлтэ тухай, мүн шэнэ зүйлнүүдые бүтээдэг болоожо байһан тушаагаа авиазаводой парткомой секретарь **Г. Д. Бондаренко**, продукциин шанар һайжаруулгада материальна талаар урмашуулгын урагшатайгаар нүлөөлдэг тушаа ЛВРЗ-гэй парткомой секретарь **М. Е. Тугутов** гэгшэд хөөрэжэ үгэһэн байна.

Иимэ гуримтайгаар эмхидхэгдэһэн семинар ёһотойл һургуули боложо үгэһэниинь дамжаггүй.

Манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ӨӨҺЭДӨӨ ЖЭШЭЭ ХАРУУЛАН...

„Үсэгэлдэр долоодохи транспортёр дээрэ ажалладаг Гурьян Андреевич Балаганскиин бригада халаанайнгаа даабари 151 процент дүүргэбэ. Үдэрэй туршада 385 кубометр модон уһанһаа гаргагдаба. Нүхэр Балаганскиин бригадаһаа жэшээ абагты!»

Иимэ сахилгаан хуудаһанай һаяын нэгэ үдэр Онохойн модоной комбинадай үйлэдбэриин 3-дахи участогай конторын газаа хадаатай байхыень хараа бэлэйбди. Һаяхан бэшэгдэжэ няагдаһан хэбэртэй, шэрэнь үшөө хатаагүй тооной. Саг эртэ, һаял 8 час болоожо, түрүүшын халаан хүдэлмэреэ эхилжэ байгаа һэн.

— Бригадануудайнгаа хүдэлмэриин дүн үдэр болгон согсолдог заншалтай болонхойбди. Хэниинь түрүүлжэ, хэниинь гээгдэжэ ябаһанаа мэдэхэдээ, хүдэлмэришэдэй эршэ хүсэн улам шангададаг ха юм. Илангаяа мүнөө үедэ — ажалаймнай эгээн халуун хаһа ерээд байхада,—гээд, участогай партийна эхин организациин секретарь Иван Данилович Ярущак хөөрэнэ.

Модоной комбинадайхидташье ажалай халуун хаһа гэжэ байдаг юм. Энэнь зунай халуун дулаан үдэрнүүдтэй тудадаг. Үдэ голоор урадхуулагдаһан модо уһанһаа гаргажа абаха хэрэгтэй, гадна модо хюрөөдэхэ, ашаалжа ондоо тээшэнь ябуулха түсэбөө дүүргэхэ шухала. Ерэхэ намартаа, үбэл, хабартаа хюрөөдэхэ модоо мүнөө уһанһаа гаргажа шадаагүй бол, урданайхидал адли бэрхэтэйхэн байдалда комбинадынь орожо болохо ха юм. Үнгэрһэн үбэлэй хахадһаа эхилжэ, бүхэли хабартаа хүдөөдэ гаргаһан модониинь дууһашоод, үйлэдбэреэ зогсоохогүйн тула эндэ тэндэһээ модо вагоноор шэрэхэ баатай болоо һэн.

Гурбадахи участогайхид хамта дээрээ 250 мянган кубометр модо уһанһаа гаргаха түсэбтэй юм. Даабаряа 15—20 мянган кубометрээр үлүүлхэ һанаатай. Тиигэбэл ерэхэ зун болотор таһалгаряагүйгөөр жэгдэ һайнаар хүдэлхэ арга олдохо.

Ажал хэрэгынь мүнөө хаража үзэхэдэ урагшатай, модо уһанһаа гаргаха, продукци үйлэдбэрилхэ график дүүргэгдэнэ.

Хүдэлмэриингөө халуун хаһа һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаһанай, ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаһанай ашаар лэ иимэ амжалта туйлагдана гээшэ.

Июниин эхеэр эндэ партийна суглаан зарлагдажа, зунай харюусалгатай үедэ хүдэлмэреэ хайшан гэжэ эмхидхэхэ тухайгаа участогай коммунистнууд дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэһэн юм. Модо уһанһаа гаргаха хүдэлмэридэ 6 коммунистнууд эльгээгдэжэ, тэндэ саг зуурын партийна бүлэг байгуулагдаһан байна. Тиихэдэ механизаторнуудай дунда (эндэмнай гол хүдэлмэринүүдые — модо уһанһаа гаргаха, ябталха, вагонуудта ашаалжа ябуулха гэхэ мэтэ механизмуудаар хэгдэнэ ха юм) 4 коммунистнуудһаа бүридэһэн үшөө нэгэ партийна бүлэг байгуулагдаа. В. П. Анциферов эндэ партгруппор[illegible]р һунгагданхай.

Эдэ партийна бүлэгүүд байгуулагдаһан түрүүшынгээ үдэрнүүдһээ эхилжэ ажалшадай дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Бригаданууд тус тустаа социалис уялгануудые абаад, хоорондоо мүрысэн хүдэлнэ. Дүнгынь дээрэ хэлэгдэһэндэл үдэр бүри согсологдожо, олондо дуулгагдажа байна. Гансахан сахилгаан хуудаһаар бэшэ, мүн ханын газетэ, дайшалхы хуудаһануудаар дамжуулан соносхогдоно. Тэрэшэлэн агитаторнууд, коммунистнуудшье энээн тушаа хөөрэлдөө ходоодоо үнгэргэжэ байдаг.

Гансахан халуун үгөөрөө коммунистнууд хани нүхэдөө уряалаад хизаарладаг бэшэ, өөһэдынгөө оролдосото ажалай жэшээгээр тэдэниие шэнэ амжалтада зоригжуулна. Жэшээлхэдэ, партиин гэшүүн Тамара Варламовна Иноземцева модо хюрөөдэлгэ, ашаалга дээрэ десятнигаар ажалладаг юм. Мүнөө модо уһанһаа гаргалгатай дашарамдан, хүдэлмэришэдэй дуталдахада «би десятник хүм» гэжэ миин хараад байдаггүй, харин өөрөө сэхэ хүдэлэлсэжэ ородог.

Коммунист Владислав Николаевич Прадед модо уһанһаа гаргалга дээрэ мастер. Тэрэнэй хүтэлбэри доро 4 бригада ажаллана. Бригада бүхэндэ 18—20 хүн. Эдэ зоной хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Эндэ илангаяа уһан дээрэ имагтал захяа заабаряар хэрэг бүтээхэнь, ажалаа ябуулхань бэрхэтэй. Өөрөө хамһалсаха, лебёдкын хажууда, үгышье һаа транспортёрой хажууда байлсаха ушар али олон гарадаг. Мастер хүнби гээд, тэрэнэй гараа хармаандаа хээд ябахыень харахагүйт.

Үйлэдбэри дээрэ үнэн сэхэ ажалаараа шалгардаг коммунистнуудые тоолохо гэбэл олон. Электрик Н. И. Бенкин, слесарь В. П. Анциферов гэгшэд участок дээрэхи элдэб механизмуудые саг соонь заһабарилжа, һаадгүй хүдэлхэ арга хангана.

—Коммунистнуудтаа бригада, мастерска участогуудые даалгажа, тон зүб юумэ хэбэбди,—гэжэ участогай начальник Жап Жамьянович Цыденов хэлэнэ. — Нэгэ талаараа тэдэнэй үүргэ харюусалгань дээшэлнэ, хоёрдохёор, тэдэмнай маанадтаа: участогай ажахын, партийна организациин хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табина. Али нэгэн юумэнэй дуталдаа һаа гү, үгышье бол буруу захиралта үгэһэн байбал, коммунистнуудай үмэнэ харюусаха баатай болоношь. Ондоогоор хэлэбэл, хиналта дороһоо хэгдэнэ ха юм.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй хахадынь дүүрэбэ. 6 һарын дүнгөөр 3-дахи үйлэдбэриин участогайхид комбинат дээрээ түрүү һуури эзэлжэ гараба. Жэлэй дүүрэтэр, мүн ерэхэ жэлдэшье ажалайнгаа эршэ улам шангадхаха эшэ үндэһэн эдэ үдэрнүүдтэ байгуулагдажа байна.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

Загарайн аймаг.

ЛВРЗ-гэй метал[...]
гическа цехүүдэй [...]
дэлмэришэд өөһэ[...]
гөө заншалта һай[...]
болохо «Металлур[...]
үдэрые» ажалай [...]
амжалтаар тэмдэ[...]
һэн. Тэдэнэр м[...]
улам эршэтэйгээр [...]
дэлжэ, шэнэ табан [...]
лэй хоёрдохи хах[...]
түсэбые болзорһо[...]
урид дүүргэхын т[...]
зориг хүсөөр оролд[...]
байна.

Вангранщик Ви[...]
Сероштан илангa[...]
шалгархы һай[...]
ажаллажа, олон т[...]
эрхим шанартай ш[...]
түсэбһөө гадуур [...]
луулан гарганхай. [...]
раг дээрэ: ванграш[...]
Виктор Сероштанай [...]
дэлмэриин халуун [...]

Ф. СОРОКИНО[...]
фо[...]

Хельсинки хотын таксомоторно автопаркда Советскэ Союзһаа худалдан абаһан 2.500 «Волга» автомобиль бии юм.

Хүршэ һуудаг Финлянди СССР хоёр гүрэнэй хоорондохи хани барисаан улам бэхижэнэ, эрдэм ухаан, промышленность, соёл гэгээрэлэй талаар хани харилсаан улам һалбарна.

Финляндиин судна бүтээдэг олон верфьнүүд дээрэ Советскэ Союзай захиһан судданууд бүтээгдэжэ байнхай. Зураг дээрэ: «Киргизэй комсомол» гэжэ корабль Туркул городой верфь дээрэ бэлэн боложо шахуу байна. АПН-эй—ТАСС-ай фотохронико.

ҮБҺЭНЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТҮЛЭГ ДУНДАА

Орон доторнай үбһэ сабшаха хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Мүнөө түсэбөөр хараалагдаһан сабшалан хадалангай орой хахадынь гэхэ гү, али 30 гаран миллион гектар газар дээрэхи үбһэн хуряагдаа. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ хэдэ миллион гектараар үлүү ехэ болоно. ТАСС-ай корреспондентын гуйлтаар СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын тэжээл, сабшалан болон бэлшээри эрхилхэ Главна Управлениин начальник М. П. Калганов мүнөө жэлэй үбһэнэй хүдэлмэри тухай иигэжэ хөөрэнэ:

— Хабар эртэ дулаарһан дээрэһээ үбһэ ногоон саг соогоо ургажа гараад, тэжээл бэлэдхэлгэ хурдан түргэнөөр ябуулха аргатай болообди. Мүнөө хаа хаанагүй шахуу ногоон һайнаар ургажа гараа. Тэрэниие хуряажа абаха техникэ эртээнһээ бэлэн болгохо, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ тухай хүдөөгэй ажалшад бодожо үзэһэн байха юм.

Краснодарска хизаарай, Волгоградска болон [...]ковско областьнуудай түрүү ажахынууд малда[...] жээл бэлдэхэ тухай эзэн ёһоор эртээнһээ ан[...] оролдолго гаргаба. Тэндэ тэжээл бэлдэхэ тусхай [...]гадануд, звенонуудые байгуулаад, машина т[...]кээр хангаһан байгаа. Тиигээд ерэхэлээрээ, үбһ[...]гооной ургажа хүсэхэтэй сасуу, тэдэнэр удаар[...] үбһөө сабшажа орохо аргатай болоо.

Парти правительствын тогтоолой ёһоор, а[...] нэмэлтэ түлбэри үгэхын хажуугаар, тэндэхи ко[...] совхозуудта сабшажа абаһан үбһэнэй шанар һа[...] байһанайнь түлөө шан үгтэдэг болонхой. Жэш[...] эрхим сортын тэжээлэй түлөө үбһэшэнэй олоһо[...]гэн дээрэ 40 процент, 2-дохи сортын түлөө 20 [...]цент нэмэжэ үгэнэ.

ПОЛИК[...]

Фотокорреспондент омог баяртайгаар хашхараад, аппарадаа бажуушаба. Ушарынь гэхэдэ, бүдэг хүн шубууд тээ холохоно харагдаба бшуу. Хүшууран ниидэжэ ябаһан шубуудые эрэ хүн шубууниинь сэхэ маанад тээшэ дахуулба. Намтай суг ябалсаһан хүмни фотоаппарадаараа зурагуудые буулгажа мэдэбэ. Шубууд нэгэ дахин тойроод, оройдоол хоёр жэлэй урда тээ гандажа хаташаһан талала бии болоһон горхониие зүбшан уруудаба. Эдэ шубууд Хойто Крымэй канал дээгүүр ниидэһэн байгаа.

ТҮРҮҮШЫН ШАЛГАЛТА

Энэ хүн дүшэндөө шахажа ябанхай. Наранда болоод талын хуудам һалхинда дүрэшэһэн хамартай, үргэн нюур дээрээ барбайса ургаһан нидхэтэй, һаншагаа сайнтаһан хүн. Тиибэшье газар элдүүрилжэ байһан хүбүүн шэнгеэр хүбсаланхай.

Ушарһан энэ хүмнай диссертаци бэшэхэ арга шадалтай аад, сүлөөтэй сагынь яашье хүртэлэггүй ха. Тэрэнэй мэдэһээр, хараһаар байтарнь эндэхи ажахыда ёһоороол эди шадиин удхатай хубилалта болоо. Хоёрхон жэлэй турша соо «Пятиозерный» совхоз урдань гарзада унадаг байһанаа, олзо доходтой ажахы боложо шадаһан юм. Зунай аяма халуунда хаха гандаһан тала руу Днепрэй уһан ерэжэ, үчэхөөрөөл эди шэдиеэ харуулһан гэхэ. Тус оовхоз Крымдэ эгээл түрүүлэн Днепрһээ уһа абадаг болоһон. 1964 он бэлэй. Днепрэй уһанай урдажа ерэхые эндэхид уридшалан хүлеэһэн байгаа. Тусхайлан хэлэхэдэ, арбан эгээл шадабаритай, ухаансар механизаторнуудһаа бүридэһэн бүлэг хүнүүд бүхэли зундаа хүршэ областиин рис ургуулдаг ажахыда ажаллахаар эльгээгдээ һэн. Тэндэ ерэхэдэнь 240 гектар тарялан даалгагдаһан. Эндэ һурахаяа ерэһэн механизаторнууд шэнэ ургамал ургуулхын тулада агрономиин онол арга, машина техникэ шудалха ушартай болоһон. Ургасаяа хуряаха болоходонь хүршэнэртөө үшөө зургаан комбайнернуудые нэмэжэ эльгээгээ һэн. Тиигэжэ совхозой бүхы механизаторнууд шахуу рис ургуулжа һураһан байгаа.

Главна агроном Владимир Калмыковшье сагаа дэмы гээгээгүй. Кубаниин рис ургуулдаг туршалгын станцида хэдэ дахин ошоо бэлэй. Элдэб юумэ асуудаг, һурадаг, хёрхоор адаглан харадаг һэн. Тиигэжэ «Краснодарский-424», «Кубань-3» гэжэ хоёр сорт шэлэн абаһан юм. Түрүүшынь сорт баян ургаса үгэдэг, хоёрдохинь — арбан хоногоор урид эдеэшэдэг байба. 1806 гектарта тарилга хээд, гектарай 60,5 центнер рис хуряаһан байха. Энэ баримта хадаа агрономой диссертациин түрүүшын бүлэг байжа болоо ёһотой.

УҺАН ГЭЭШЭ ЮУБ?

Удаадахи 1965 ондо тарилгынгаа талмай 4 мянган гектарта хүргөө. Бүхы дээрээ 29.713 тонно оооһон хуряагдаһан. Дунда зэргээр гектарһаа 62,2 центнер абтаһан болоно. Энэ хадаа нэлэнхы үргэн талмай дээрэһээ хуряагдаһан орон доторхи эгээл баян ургаса байгаа. Гүрэндэ 16 000 үлүүтэй тонно оооһон тушаагдаа һэн. КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй (1965 он) һүүлээр нэгэ тонно ооһо худалдан абалгын сэнгэй 220 түхэригһөө хэн 300 түхэриг хүратэрөө дээш[...]лэгдээд байхада ажахы яма[...] олзо доход оруулааб гэжэ тоо[...] бэрхэтэй бэшэ. Рис тариһан [...] бүхэн 900 гаран түхэригэй [...] ашаг олзо оруулһан байха. Ц[...] рисэй өөрынь үнэ түсэбөөр[...] түхэриг байхын орондо 8,25 [...]риг болоһон юм. Үйлэдбэридэ [...] гашалагдадаг гаргашануудые [...]горитойгоор бага болгоходоо [...] ашаг олзоёо хэдэ дахин [...] бшуу. Хэрбээ 1963 ондо аша[...]зонь 14,5 процент байгаа һа[...] ондо 139 процент болоо һэ[...] доогоор хэлэхэдэ, үйлэдбэридэ [...]шалһан нэтэ түхэриг бүхэнһөө [...]хы үшөө 1 түхэриг 39 мүнгэ [...]жэ абаһан болоно бшуу.

Совхоздо баригдаһан уһал[...] системын сэн 4 миллион тү[...] болоо. Энэ газар дээрэһээ 5 м[...] 125 мянган түхэригтэй про[...]гол түлэб рис абтаһан байна [...]нэй хэһэн гаргаша хоёр жэлэ[...]ша соо сүм харюулагдаа.

Уһалагдадаг газарай гект[...] уһалагдадаггүйнхидэ ор[...]

ХОЛЫН ХОЙТО ЗҮГ ЗОРИГШОД

Сибирьтэмнай жэл бүхэндэ шэнэ шэнэ баялигууд бэдэрэгдэн олдоно. Тюменэй областиин хойто захада геологууд нефтиин ехэ баялиг олоhоор жэлhээ дээшэ боложо байна. Тэрэ нефть Тундрын газар доогуур Мүльhэтэ океанай эрье тулатар нуурлана.

Тюменэй нефть бултанда дуулдаhан, мэдэгдэhэн байха. Гэбэшье, тэрэнии бэдэрэлгэдэ Буряадай аэропортын летчигуудай хэhэн хүдэлмэриин тон ехэ байhаниинь хэндэшье мэдэгдээгүй шахуу. Улаан-Үдын аэропортын вертолёдой лётчигууд Евгений Мостовой, Иван Давыденко, Алексей Самохин гэгшэд геологуудтай хамта Тюменэй областиин хойгуурхи нефть бэдэрэлсэхэеэ хамагай түрүүндэ ошолсоhон байгаа. Удаань тэрээн руу вертолёдой бусад экипажууд ниидэhэн байха. Тэдэнэй зариман Тюменэй областиин геологуудта туhалалсахаяа хэдэ дахин ошоhон байна.

Василий Перелыгин командиртай горитой ашаа тээhэн «МИ-4» вертолёдой Улаан-Үдын аэропортын ниидэлгын талмай дээрэhээ ябуутай байхадань үрьдэбэ гээшэбди. Тэрэ экипажай пилот Николай Шергин, бортмеханик Виктор Пнев гэгшэд байhан.

— Тюменэй областиин хойгуурхи гүн тайга дээгүүр бүхэли hара соо ниидээ гээшэбди,— гэжэ вертолёдой командир Василий Перелыгин хөөрэнэ. — Тиихэдээ геологууд болон хүдэлмэришэдые, элдэб түхеэрэлгэ зөөhэн байгаабди. Мүнөө Тюменэй областиин хойто зүг ээзэтэй болоо. Тэрээн руу Москва, Ленинград, Красноярскhаа самолёт болон вертолёдууд ниидэнэ. Улаан-Үдын пилодуудые геологууд, үрэмдэлгын хүдэлмэришэд hайса танидаг болонхой. Юуб гэхэдэ, Буряадай авиаторнууд Тюменэй нефть бэдэрэлгэдэ түрүүшынь үдэрhөө хойшо хабаадалсаhан байна,—гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлнэ.

Мүнөө тэндэ ехэ үертэй. Гол горход hабаhаа халяа. Энэ хадаа геологууд болон бусадые ехэхэн бэрхэшээлдэ оруулна. Аэропортын пилодууд тэдэндэ туhалхаяа ошоо. Тэдэнэр газар дорохи баялиг бэдэрэгшэдые вертолёдоор зөөhэн байна.

Улаан-Үдын вертолётчигууд үрэмдэлгын бүлэг хүдэлмэришэдэй уhанай аюулда ороод байхадань тэдэниие абарhан байха юм. Энэ ушар Обь мүрэн дээрэ болоhон байгаа. Обь hабаhаа халишоод, сагаалхижа байhан гэхэ. Бүлэг хүдэлмэришэд дүтын нэгэ тосхон хүнhэндэ ошохо гэжэ шиидэбэ. Һала дархалаад, дүүрэн уhата тэрэ мүрэниие гаталхаяа хэдэн хүн зорибо ха. Түргэн урасхалта уhан тэдэниие урадхуулаад, нүгөө бэедэнь гараха арга олгоогүй. Тэдэниие бэдэрхэеэ вертолёт ниидээ. Хүрдэ далитай машина уhан дээгүүр бэдэрэлгэ хэн, өөдэ уруугаа удаахан ниидэбэ. Нуга тохой үлөөнгүй хараашалаа. Тиигэжэ үрэмдэлгын хүдэлмэришэд абаргадаhан байха. Аюулhаа абаргадаhан тэдэ хүдэлмэришэд дүтын нэгэ тосхон абаашагдаhан байна.

Василий Перелыгин командиртай «МИ-4» вертолёдой экипаж хэдэхэн хоногоор Улаан-Үдээ ерэбэ.

— Шухала даабари! Тюменэй областиин хойто заха руу ниидэлгэдэ бэлэдхэгты...

Вертолёт огторгойдо дэгдэн, баруун зүг барин ниидэбэ. Тэдэниие Тюменэй нефть бэдэрэгшэд хүлеэнэ. Улаан-Үдын вертолётчигуудые тэндэхи геологууд болон бусад хүдэлмэришэд hайса мэдэдэг болоо.

— Улаан-Үдын вертолётчигууд ямаршье даабариhаа тунхарингүй, саг соонь дүүргэдэг, тайгымнай ажалшадта туhа хүргэдэг гэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «МИ-4» вертолёдой экипаж Тюменэй областиин хойто зүгэй тайга руу ниидэлгэ хэхэеэ байна.

О. БЕРЕЗКОВ,
фотонь авторай.

СОВЕТСКЭ ГЕОЛОГУУДАЙ ШЭНЖЭЛЭЛГЭ

Александр СИДОРЕНКО, СССР-эй геологиин министр.

Хамаг юумэндэ геологууд түрүүлдэг, хүнэй хүлэй гэшхээгүй газарта тэдэнэр түрүүлэн зүргэ гаргадаг. Тиигээд нэлэнхы ехэ ой тайгын оёор соо, сэбдэг хүйтэн хойто зүгтэ, хада хабсагайта уулануудай хаяада хүн зоной ажабайдал мүндэлүүлдэг юм. Промышленна предприятинууд бодхоогдодог, харгы замууд гаргагдадаг, байшан хотонууд үндыдэг байна. Таймырдахи Норильск, Яхадай Мирный, Башкириин Октябрьский, Чукоткын Билибино, Баруун Сибиириин Сургут, Горноправдинск — эдэ шэнэ город болон тосхонуудай тоое тоолоно барахань бэрхэ юм. Эдэ городууд болон тосхонуудай мүндэлэн бодоходонь геологуудай оруулhан хубита ехэ байха.

Ашагта малтамалнуудай нөөсэ оложо, ашаглаhанай ашаар промышленностиин шэнэ hалбаринууд байгуулагдаа, хуушан байhан предприятинууд хүгжөөгдөө. Үнгэрhэн долоон жэлэй туршада шэнээр олдоhон байгаалиин баялигуудай үндэhэ hуури дээрэ нефтиин, газай 227 шэнэ предприятинууд, шанаржуулгын комбинадууд, руднигууд баригдаа. Шулуу нүүрhэнэй 128 участок, нефтиин ба газай 170 уурхайнууд, алтанай 280 участок, алмазай шэнэ уурхайнууд ашаглалгада үгтөө.

Совет ороной нефтиин промышленность арадай ажахын томо, үргэлжэдөө оньhожоруулагдаhан hалбари болонхой. 1965 ондо бүхыдөө 243 миллион тонно нефть абтаhан байгаа hаа, 1970 ондо 345—355 миллион тонно абтахаар хараалагдана.

Мэргэжэлтэдэй тодорхойлhоной ёhоор, СССР-эй бүхы газарай хахаДынь шахуунь нефтиин ба газай нөөсэтэй юм. Баруун Сибириин районуудта, баруун Казахстанда, Украина болон Белоруссида, Хойто Кавказ болон Сахалинда олдоhон нефтиин ба газай нөөсэнүүд энээниие гэршэлнэ. Мүн Каспиин далайн саана нефтиин ба газай туйлай ехэ газар бии гэжэ геологууд батална. Энэ нөөсэ болбол Дунда Азиhаа ороной түб районуудта дэлхэй дээрэ эгээн ехэ газопровод татаха арга олгоно.

Хойто зүгэй Тюмень байгаалиин газые үгэдэг томо район болохо. Сибириин газар дороhоо абтаhан нефть ороной түб районууд тээшэ эльгээгдэхэ юм. Нимэ зорилготойгоор газопровод энэ табан жэлэй туршада баригдахаар хараалагдана.

Советскэ Союз дотор абтажа байhан газ туха хэлэхэдээ, астрономическа тоонуудые хэрэглэхэ болодоно. СССР-тэ 1966 ондо бэдэрэгдэжэ олдоhон газай промышленна нөөсэ 8,7 триллион кубометр хэмжээтэй юм. 1965 ондо СССР-тэ 130 миллиард шахуу кубометр байгаалиин газ абтаhан байна. Харин 1970 ондо тэрэ 225—240 миллиард кубометртэ хүргэгдэхэ юм.

Энэ табан жэлэй үедэ шулуу нүүрhэнэй промышленность горитойхоноор хүгжөөгдэхөөр түсэблэгдэнхэй. Шулуу нүүрhэ малтан абалгые 578 миллион тонноhоо (1965 ондо) 665—675 миллион тонно (1970 ондо) хүрэтэр ехэ болгохоор хараалагданхай. Геологууд-мэргэжэлтэдэй тоолоhоной ёhоор, манай орон дотор 8,7 триллион тонно шулуу нүүрhэнэй нөөсэ бии. Малтан абахаар бэлэн болоhон шулуу нүүрhэнэй нөөсэ 234 миллиард тонно хэмжээтэй юм. Энээнэй ашаар ойрын жэлнүүдэй туршада ороной элдэб районуудта шэнэ шахтанууд болон карьернуудые бодхоожо, жэлдээ 700 миллион тонно шулуу нүүрhэ абаха арга боломжо бии гээшэ.

Хара металлургиин түүхэй эд болохо түмэрэй рудагай нөөсэ манайда 50 миллиард тонноhоо ехэ хэмжээтэй юм. Тэрээнhээ 1965 ондо 153,4 миллион тоннонь малтан абтагдаа. Саашадаа түмэрэй руда малтан абалга бүри ехэ болохо.

Советскэ Союз үнгэтэ малтамалай, горнохимическэ түүхэй эдэй, мүн бусад ашагта малтамалнуудай туйлай ехэ нөөсэтэй юм. Тэдэнэй дунда туулга, олово, цинк, зэд, алта болон бусад үнэтэй сэнтэй баялигуудай ороной олон районуудта олдоhон байна.

Алта тухай хэдэн үгэ. Баруун зүгэй зарим оронуудай буржуазна хэблэлдэ, тусхайлбал, Америкын болон Англиин хэблэлдэ, ородой алтан тухай хөөрэлдөөн ехэ болодог юм. Тэндэ бэшэгдэhэнэй ёhоор, Советскэ Союзда алтанай нөөсэнь, малтан абалгань хорожо байна гэhэн шэнгеэр хэлэгдэнэ. Энээн тушаа юу хэлэлтэйб? Эдэ шашалдаанууд болбол үндэhэ баримтагүй юм.

СССР-эй алта малтан абадаг промышленность хэлбэришэгүйгөөр хүгжэжэ байнхай. Гэхэтэй хамта мүн хуушанай уурхайнуудые шэнээр хэрэглэхэ, шэнэ районуудые ашаглаха хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байдаг. Тусхайлбал, Армениин Севан нуурай хажууда, мүн Узбекистанда ехэ алтанай шэнэ уурхайнууд олдоо. Тэрэшэлэн Ураалда, Лэнэ мүрэн шадар, Алдан, Колыма гэхэ мэтэ газарнуудта шэнэ шэнэ уурхайнууд жэл бүри олдожо байдаг. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада Чукотко болон Камчаткада ехэ алтан олдоо. Эдэ районуудые ашаглалга, Сибирьтэ, Яхада, Колымада томо электростанцинуудые барилга болбол ороной алтанай фондые саашадань бүри ехэ болгохо арга боломжо олгоно.

Харин геологууд намhаа ходоодоо иигэжэ hурадаг юм: «Таанар хайшан гэжэ 20—30 жэл урид хараалжа хүдэлнэбта?» «Научна ёhоор түсэблэлгын хуулинууд геологидошье байдаг юм»—гэжэ би харюусадагби. Совет ороной геологууд ерээдүйн түлөө хүдэлнэ. Мүнөө зарим ашагта малтамалнуудай талаар СССР-эй арадай ажахын эрилтэ 1980 он болотор хангагданхай юм. Энэ хадаа манай геологуудай ажалай аша үрэ гээшэ.

СССР-эй геологическа албан мэргэжэл ехэтэй кадрнуудаар хангагданхай. Энэ ажалда хахад миллион шахуу хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо дипломтой 40 мянган мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Жэл бүри геологическа албанда 4 мянгаhаа олон залуу геологууд—инженернүүд, техникүүд ерэжэ хүдэлдэг. Тэдэниие 80 hургуули, тэрэ тоодо 44 институт бэлдэнэ.

Совет ороной геологическа наукын хүдэлмэрилэгшэд практигуудтай суг хамта орёо асуудалнуудые шиидхэдэг байна. Эрдэм ухаанай шэнжэлhэнэй ёhоор, мүнөө Белоруссида газар доро 2,5—3 мянган метр гүнзэгыдэ нефть ба газ олдоо.

Совет ороной промышленность геологуудые шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангана. Энээнэй ашаар эрдэмтэд Газарай гүн гүнзэгыдэ хүрэхэ аргатай болонхой. Ашагта малтамал бэдэрэлгын хүдэлмэридэ физикын, химиин, математикын, радиоэлектроникын, ядерна физикын болон бусад наукануудай мүнөөнэй туйлатанууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Совет ороной байгаалиин баялигай ашаар өөрымнай промышленностиин бүхы эрилтэ хангадахаhаа гадна, ашагта малтамалнууд гадаадын дэлгүүр дээрэ худалдагдадаг юм. СССР минеральна түүхэй эдэй 50 гаран зүйлнүүдые хариин оронуудта худалдадаг байна.

Геологиин хүдэлмэриин талаар СССР хариин гүрэнүүдтэ ехэ туhаламжа хүргэдэг юм. Мүнөө Совет ороной мэргэжэлтэд 20 гаран оронуудта, тэрэ тоодо Афганистанда, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада, Пакистанда, Мали болон Вьетнамда хүдэлнэ.

Һаяхан би Инди ошоо hэм. Тэндэ совет геологууд Индиин мэргэжэлтэдтэй суг хамта нефтиин ба газай томо уурхайнуудые олоо. Урданшье Индидэ хариин оронуудай мэргэжэлтэд ашагта малтамал бэдэрэлгын хүдэлмэриие ехээр хэдэг hэн. Теэд аша үрэнь үгы шахуу байгаа. Харин мүнөө совет мэргэжэлтэдэй аша туhаар энэ орон дотор нефть малтан абадаг өөрын промышленность байгуулагдаа. Совет мэргэжэлтэд эндэ ашагта малтамалнуудые бэдэрхэhээ гадна, нефть бэдэрдэг өөhэдынь мэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг юм.

Мүн Совет ороной геологууд социалис оронуудай мэргэжэлтэдтэй хэдэн жэлэй туршада хамжан ажаллажа байна. Жэшээнь, Польшын Арадай Республикын газар дээрэ хоёр ороной мэргэжэлтэд нефть болон газ суг хамта бэдэржэ байдаг юм. Тэрэшэлэн Германиин Демократическа Республикын, Болгариин, мүн бусад социалис оронуудай геологууд манай геологуудтай hайн хани харилсаатай юм.

(АПН).

ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ ЗҮБХИС БҮХЭНhӨӨ

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

Хашартай болоhон айлшан

Өөрынгөө газар талмай дээрэ американска баазануудые усадхаха эрилтэнүүдые Франци эрид шангаар табинхай.

Хашартай боложо
пентагонтоhон айлшаниие
Хайшан гэжэ намналтайб?
Дашууршанхай.
Эсэргүү бухадал,
бүдүүлиг нэтэрүү тэрэниие
Эзэн эхэнэр
үлдэжэ яашье яданхай...
«Гэдэргээ харангүй,
тонил саашаа үтэр!»
Гэhэн шанга эрилтэ
табиха үдэр
Тулажа ерээ.
Тэрэнэй зайлаха хэрэгтэ
Туhалхаар бэшэ гү,
оролдожо бүгэдэ?

Уран зурааша Б. Ефимовэй плакат, А. Жаровай шүлэг. (Агитплакат гэhэн хэблэл).
ТАСС-ай фотохронико.

Хайфоной оршон тойрониие бомбодобо

ХАНОЙ, июлиин 21. (ТАСС). Америкын самолёдууд июлиин 20-до Хайфон шадархи hуурин газарнуудые дахяад зэрлиг муухайгаар бомбодобо. Мүн тэрэ үдэртөө Винь-Линь, Нгеан, Тканьхоа, Намха болон бусад олон провинцинуудай hуурин газарнууд болон промышленна байра барилгануудые гэдэнэр бомбодоhон, буудаhан байна гэжэ Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ.

Урда Вьетнамай патриодуудай хэhэн доботолго

ЛОНДОН, июлиин 21. (ТАСС). Мүнөөдэр Урда Вьетнамай патриодууд Сайгонhоо хойгуур 540 километрэй газарта байдаг Куангнгайдахи аэродром буудажа, 5 америкынхидые шархатуулаа.

ДРВ-эйн газар дээрэ унагаагдаа

ХАНОЙ, июлиин 21. (ТАСС). ДРВ-эйн газар дээрэ Америкын авиациин үсэгэлдэр доботолхо үедэ 11 американска самолёт унагаагдаа гээд ВИА агентство мэдээсэнэ. Тиигээд ерэхэлээрээ, гансахан июлиин 19-дэ болон 20-до хамта 21 американска самолёт унагаагдаа гээшэ. ДРВ-гэй газар дээрэ бүхыдөө 1233 самолёт унагаагдаа.

Президент де Голль Бонн ошохоёо мордобо

ПАРИЖ, июлиин 21. (ТАСС). Франциин Республикын президент генерал Шарль де Голль мүнөөдэр Парижhаа Бонн ошохоёо мордобо. Тэрээнтэй хамта премьер-министр Джорж Помпиду, гадаадын хэрэгүүдэй министр Морис Кув де Мюрвиль, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр Пьер Месмер болон бусад тушаалта хүнүүд ФРГ-гэй ниислэл хото хүрэхэеэ мүн тэрэ самолёдоор ниидэhэн байгаа.

Президент Джонсон пресс-конференци хэбэ

ВАШИНГТОН, июлиин 21. (ТАСС). США-гай президент Джонсон үсэгэлдэр пресс-конференци хэхэдээ, Вьетнамда байгаа американска сэрэгүүдэй тоонь Урда Вьетнамдахи Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүдые командалагша генерал Уэстморлендын хэhэн эрилтын ёhоор нэмээгдэжэ байха юм гэжэ мэдүүлбэ.

Азиин Зүүн-Урда зүгтэ американска армиин хэжэ байhан ябуулганууд тухай хэлэхэдээ, США-гай агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй авиаци ДРВ-гэй газар дээрэхи нефть хадагалдаг байра барилгануудай 90 процентые бомбодобо гэжэ президент мэдээсэбэ.

Вьетнамдахи дайн байлдаае Холбоото Штадуудай дам саашань үргэлжэлүүлхэ hанаатай байhан тухай хэлэхынгээ хажуугаар, Вьетнамай асуудалые эбэй ёhоор шиидхэхэ «арга замуудые» зүбшэн хэлсэхээр США бэлэн байна гэхэ hанаатай мэдүүлгэ Джонсон дахин дабтаhан байна. Тиихэдээ Азиин Зүүн-Урда зүгтэ амгалан тайбан болохо хэрэг гансал ДРВ-гэй правительствоhаа дулдыдаха юм гэжэ ойлгуулха hэдэлгэ гаргаба.

Плендэ абтаhан американска лётчигууд тухай асуудал тушаа США-гай правительство хада уласхоорондын улаан хэрээhэнэй хиналта доро ДРВ-гэй правительстватай хэлсээ хэжэ орохоор бэлэн гээд президент мэдүүлбэ.

Тэндэ табигдаhан асуудалнуудай нэгэндэ харюусаха зуураа, үндэhэ яhанай илгаа дээрэhээ айхабтар шанга тулалдаан болоhоной дашарамда, «орон доторхи олохон хото городуудта тохёолдоод байhан эрхэ байдал тухай би ехээр hанаашарханги байнаб» гэжэ Джонсон хэлээ. Бүгэдын мэдэhээр, hүүлэй үедэ Чикаго, Кливленд, Нью-Йорк мэтын томо томо городуудта нэгэн талаhаа полици болон сэрэгүүдэй, нүгөө талаhаа негр зоной хоорондо шуhата тулалдаанууд болоо hэн.

Доминиканска республикадахи байдал

ГАВАНА, июлиин 21. (ТАСС). Доминиканска Республикын президент Хоакин Балагер гэгшэ учредительнэ суглаа зарлаба. Тэрэнэй гэшүүд шэнэ Конституци зохёохо ёhотой юм,—гээд Пренса Латина агентствын корреспондент Сант-Домингоhоо мэдээсэнэ.

Улад зондоо хандахадаа, Доминиканска Республика дотор экономическа доройтолго ушаранхай гээд президент Балагер мэдүүлбэ. «Энэ хэсүү бэрхэ саг гаталан гарахын тулада хани харилсаатай байхыень» арад зоноо уряалба.

Урдын саг зуурын президент Эктор Гарсиа Годой гэгшые Америкын Холбоото Штадуудта байха Доминиканай шэнэ элшэн сайд болгохо тэhэн томилолгые республикын сенат баталаа.

Де Голльдо Хо Ши Минэй эльгээhэн бэшэг

ПАРИЖ, июлиин 20. (ТАСС). «Хэды ехэ үхэл гэмтэлдэ орожо байбашье hаа, манай арад зон илалтын эсэс хүрэтэр тэмсэхээр эрид шиидэнги» гэжэ генерал де Голльдо ДРВ-гэй президент Хо Ши Минэй эльгээhэн бэшэг соо хэлэгдэнэ. Азиин Зүүн-Урдахи гүрэнүүдээр ябажа байhанаа hаяхан бусажа ерэhэн Франциин министр байhан Сентени гэгшэ тэрэ бэшэг асаржа де Голльдо барюулаа. Тиигэжэ ябахадаа, Сентени гэгшэ ДРВ-гэй президентэй уулзаhан байгаа.

«Вьетнам тушаа 1954 оной Женевскэ хэлсээндэ гарда табиhан гүрэнүүдэй нэгэн болохо Франци тэрэ хэлсээе тон наринаар дүүргэлтэ болгожо, манай эндэ амгалан тайбан байдал тогтоохо хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулхаяа оролдоно гэжэ мэдэхэдээ, бидэнэр баяртайбди»,—гээд Хо Ши Минэй бэшэг соо хэлэгдэнэ.

„Джеминай-10" ниидэн дэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 20. (ТАСС). Москвагай сагаар 0,47 минутада Номгон далай дээгүүр «Джеминай-10» гэжэ замбуулинай онгосын ниидэжэ гараха үедэ, космонавтнууд мүнөөдэр онгосынгоо үүдэ нээжэ, hүүлээрнь космонавт Коллинс hууриhаа бодоод, замбуулин руу толгойгоо болон зэм мүрөө бултайлган шагааба. Тиихэ үедөө тэрэ одо мүшэдэй болон Газар дэлхэйн дээдэ талын зураг буулгажа абаа.

Тэрээнhээ гадна, ЮПИ агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Коллинс замбуулин доторхи тон жэжэхэн hолирнуудай бодосуудые барижа абахын тулада, тусхай прибор газаа тээшэнь гаргаад үзөө юм ха.

Ажаhуудал улам хүндэ хүшэр болоно

ЛОНДОН, июлиин 20. (ТАСС). Англида хүнүүдэй ажаhуудалай үнэ сэн улам дээшээ гаража үргэлжэлhөөр. Энээн тухай үсэгэлдэр ажалай министерствын тунхаглаhан хуулита тоо мэдээнүүд гэршэлнэ.

1962 оной январь hарынхитай сасуулха болоо hаа, илангаа мяханай зүйлнүүдэй үнэ сэн ехээр дээшээ гараhан байха юм.

Үсэд шанга тэмсэл соогуур

НЬЮ-ЙОРК. Америкын аэродромууд дээгүүр хэдэн зуугаад самолёт арба гаран үдэртэ ниидэнгүй миин байжа байнад. Тэндэ 5 авиакомпаниин хүдэлмэришэд забастовко хэнэ. Орон дотороо хүнүүдые болон ашаа шэрэлгын 60 процентнь hаатажа байнхай.

Салин хүлhэ нэмээхэ тухай забастовко хэгшэдэй табиhан эрилтэнүүдые авиакомпаниин ээзэд хангахаhаа арсаад, хуули засагай зүгhөө энээндэ хамаархахые эрихэ hанаатай.

Энэ оной түрүүшын 6 hара соо, АП агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, тус орон дотор 30-hаа үсөөн бэшэ забастовко болоо. Калифорниин плантацинууд дээрэ жэмэс суглуулагшадай забастовко хэдэн hара соо үргэлжэлнэ. Нью-Йоркдо «Уорлд Джорнэл трибюн» гэжэ шэнэ газетнэ нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд буhалгаа хэнэ.

Энэ оной түрүүшын хахад соо генерал Ки гэгшын правительственна сэрэгүүдэй дундаhаа 50 мянга шахуу хүн бодхуултажа арилаа, — гэжэ тээсгэн Урда Вьетнамай «Сүлөөрэлгэ» гэдэг агентство мэдээсэhэн юм. Зарим подразделенинүүд өөhэдынгөө сэрэгүүдэй 30-hаа 40 хүрэтэр процентые гээжэ үсөөрбэ. Бодхуулнуудай олонхинь буу зэбсэгэй гартаа бараад патриодуудай талада ерэжэ ороно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сүлөөрэлгын национальна фронтын сэрэгэй частьнуудай нэгэндэ. Өөhэдынгөө дайшалхы машинануудта hуугаад партизануудта ерэжэ ороhон правительственна сэрэгүүдэй танкистнуудтай сэрэгшэд хөөрэлдэжэ байнад.

ВИА—ТАСС-ай фото.

...НЭЗЭН

...таба дахинhаа үлүү ехэ продукци үгэдэг гэжэ дүй дүршэл харуулна. Жэшээлхэдэ, орооhото ургамалнуудай ургаса гектарай 11,7 центнерhээ 60,5 центнер хүрэтэрөө дээшэлээ. Силосто орохо кукурузын талмай 1.020 гектарhаа 589 гектарта оротороо бага болобошье, силос 5,8 дахин ехээр дарагдадаг юм. Энэ ушар хадаа бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ, мяха-hүнэй мал ажал хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжо олгоо. 1962 онойхитой сасуулхада, мал ажалай продукци 5,8 дахин ехээр худалдагдаhан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ ажахын энэ hалбари 300 гаран түхэригэй ашаг олзо оруулаа.

АГРОНОМ ЮУНДЭ hАНААТА БОЛОНОБ

Ой модон шэнгеэр ургаhан люцернын жэрэгэр ногоон хана комбайнай хажуурта бэлэхэнээр абтажа үтэнэгүй. Шамдуу түргэн хүбүүн үе-үе болоод лэ комбайнhаа hүрэжэ буугаад, машинынгаа полотно дороhоо хангалтама ногоо тэбэри тэбэрээр хажуу тээшэнь хаяжа байба. Эрхим hайн ургаса ургаhан байба бшуу. Владимир Калмыковой тооложо гаргаhанай ёhоор, гектар бүриhөө 5 тонноhоо бага бэшэ үбhэн хуряагдаха жэшээтэй.

Баян ургаса, хэдэн миллион түхэригэй олзо. Тиигэбэшье агроном ямар нэгэн юумэндэ сэдьхэлөө ханаагүй янзатай. Сэдьхэжэ, hанаагаа зобожо ябаhан юумээ ажалай hүүлээр намда хөөрөө hэн.

— Түрүүшынхеэ сабшахадаа hайн люцернэ хуряахабди. Хожомынь газартаа тэжээл оруулаад, дахин тарилга хэхэбди. Зүгөөр ехэ ургаса дахинаа абтахалгүй ха. Газараа уhалхадаа ядалдаха болонобди. Яахадааб гэбэл, зунай халуунда нэгэ гектар полиие хэдэн мянгаад кубометр шииг нойтоор ундалуулха болоно бшуубди. Нимэ эрхэ байдалда уhа сэсэрүүлэн сасадаг машина гаргашаяа харюулхагүй. Тиигээшье hаа нэгэ арга бии: полиин дээрээ түргөөр, ороойдоол хэдыхэн часай турша соо уhа ехээр гаргаад, газараа ундалуулжа, hүүлээрнь уhаяа баhал түргөөр болюулха шухала. Тиихын тула полиэтиленээр хэгдэhэн хүнгэхэн шланг, сифонууд хэрэгтэй болоно. Манай директор Москва ошоо, энэ асуудалые бүтэхэ тээшэнь шиидхэхэ бэзэ гэжэ би найданаб,—гээд Владимир Калмыков зугаалаа hэн.

— Үшөө нэгэ зүйл hанааемни зобооно,—гээд, агроном саашань хөөрэнэ. — Газар дорохи уhанай хэмжээн уhалагдадаг участогуудтамнай газарай хүрьhэндэ хүрэхэ дүтэлөө. Энэ хадаа газарымнай намагтуулжа болохо мүн, хүрьhэниинь дахинаа дабhатажа магад.

Эдэ бүгэдэ тухай Владимир Калмыков КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй болохын урда тээ намда хөөрөө hэн. Хэнэйшье мэдэhээр, эдэ асуудалнууд Пленум дээрэ имагтал алишье талаhаа шэнжэлэгдэн үзэгдөө бэшэ, мүн шиидхэгдээ.

ПЯТИОЗЕРНЫЙ ТОСХОН

Хоёр жэлэй турша соо «Пятиозерный» тосхон туйлай ехэ алхам хээ. Уhалагдадаг газараа ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, тус ажахы уhалууриин барилгада гаргашаhан мүнгэ зөөриеэ гайхалтай түргөөр харюулhан байна. Газараа hэйнаар уhалалга, агротехникын эрилтэнүүдые наринаар сахилга, мэргэжэлтэй бэрхэ кадрнуудые бэлэдхэлгэ—эдэ бүгэдэ үндэр баян ургаса ургуулха арга олгоо. Энэ ушарта техникээр hайса зэбсэгжэгдэhэн байhаниинь ехэ үүргэ дүүргээ. Мүнөө ажахыда 267 трактор, рис хуряадаг 119 комбайн, 120 жатка, 80 шахуу автомобиль бии.

Рис ургуулгаhаа туйлай ехэ ашаг олзо оруулжа, совхоз хүдэлмэрилэгшэдэйнгээ hуудал байдал бүри hайжаруулха гэжэ оролдоно. Ажахыдань жэл бүри зуугаад шахуу шэнэ гэр баригдадаг. Совхозой тосхониие гоёон бариха холын хараата түсэбынь ехэ hонирхолтой. Хэдыхэн жэлэй үнгэрөөд байхада энэ тосхон танигдахаар бэшэ болохо юм. Энэл үе соо гурбан hургуули, тус бүридөө 500 хүнэй hууритай хоёр клуб, табан кинотеатр, хоёр кафе, долоон магазин, спортивна барилганууд, хүдэлмэришэдэй hууха 750 гэр баригдаха байна. 1968 он болотор бүхы ажахы газтай болохо.

Борис САДЕКОВ,
АПН-эй тусхай корреспондент.

„Төөдэй, аша, бурхан“ гэжэ статья уншахада

ҺҮЗЭГШЭ ХҮНҮҮДЭЙ ГУЙХАДА...

Би тиихэдэ оройдоо арбан хоёртойхон ябааб. Гэнэн хонгор, балшар бага наһан. Тэрэ гэһэнһээ хойшо аяар арбан табаад жэл үнгэржэ, хэлэшэгүй ехэ хубилалта болоо юм аабза. Теэд юундэ мүнөө болоһон хойно бага наһаяа дурдаха дуран хүрэнэб? Ушарынь гэхэдэ, һаяшаг «Буряад үнэн» газетэдэ (июниин 25-най номерто), «Төөдэй, аша, бурхан» гэһэн удхатайхан статья ехэтэ һонирхон уншааб. Тон зүб асуудал табигдаһан байна. Энээниинь ехэтэ һайшаамаар.

Энээнһээ үндэһэлэн, өөрынгөө бага наһанай нэгэ шатые абаад хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Хөөрэнгүй байхын огто аргагүй. Юуб гэхэдэ, һүзэгшэ хүнүүдэй тарааһан муухай мунхаг балшархан сэдьхэлыем мүльһөөр гагнаһан, мүнөөшье болотор аягүйрхэхэ, тиимэрхүү хүнүүдтэй дайралдахадаа дураа гутаха ушартай ябадагби. Юундэ?

Тиихэдэ би оройдоо арбан хоёртойхон ябааб. Дүрбэдэхи класста һуралсажа байһаар нюдэмни үбдөөд, харгыгаашье хараха, һургуулидаашье ошохо аргагүй болоогдобо. Яахаб, ямар арга бэдэрхэб? Угайдхадаа аймагаймнай больница холо. Бөөгэй шажанда шүтэдэг гэртэхимни намайгаа больницада абаашахаа ларабагүй. Ойро тойрохон оршодог дүрбэн нютагай хүнүүдые нэгэ тулюурхан медпункт хангадаг байгаа. Хэрэгтэй эм дом тэндэнь даб гэһээр байхагүй. Үни хада охи шэмээ гээһэн нюдэнэй мазь «фельдшерэй» заабаряар хэрэглээдшье туршабаб. Ямаршье туһа болобогүй.

Намайгаа аргалхын тула гэртэхимни ябуулга хэбэ.

Бөө найжада ошоод, үзэл хараа заалгуулха гэбэ. «Ондоо арга байхагүй»,—гэжэ, нэгэ үглөөгүүр бодоходомни, гэртэхимни хөөрэлдэжэ байбад. Тэдэнэй һэдэлгые буруушааха хүн олдобогүй. Нютагаймнай аха заха үбгэд хүгшэд, һүзэгшэ бэреэдүүд үдэр бүхэндэ суглараад, элдэбээр шашалдаха юм. Үни хада наһа бараһан хүнүүдтэй суггаа ёохор наада хатарха гү, али тэдэнтэйгээ наншалдажа байһаар зүүдэлһэнээ хөөрэлдэхэ... Тиигээд «ши, хүбүүхэй, ямар зүүдэ хаража хоноо хүмши? Зүүдэн зүнтэй бшуу» гэжэ байгаад заримань һалаха һандаха юм бэшэ. Нютагайхидайнгаа дунда хүндэтэй ямбатай хүнүүдэй хөөрэлдөө үнэншэхэһөө ондоо арга намда байгаагүй. Үнэншэнгүй яахабши. Тушаан болоходоо үшөө нарай хэбтэһэн дүү хүбүүмни нэтэрүүгээр уйлаха юм. Тэрэнээ һамааруулжа ядахадаа, таабай төөдэй хоёрнай пеэшэнэй түмэр худхуурга баряад, хана хаягаа, гэрэйнгээ хүндые хаража байтаршни хонгиргохо. «Гэрнай абяатай (шүдхэртэй) болоо, тиимэһээ үхибүүмнай хоолойнгоо һөөлдэтэр бархираа. Тэрэ «муушуулые» гэрһээ намнаха хэрэгтэй» гэлдэн байжа аашалха. Аймшагтай муухайгаар хашхаран, үнгэрхэдөө үхибүүнэй үлгы доро буугай дари галдан байжа хонгиргохо нээргэхэдэнь толгойншни үһэн ээлүүдгүй үрзыхэ, жэхыдэһэншни хүрэхэ.

Нэгэ үглөөгүүр һэрихэдэм, төөдэйм хажуудам һуужа байба. Аша хүбүүндээ һанаашархажа, сэдьхэлээ зобожо байһандаа намайгаа һахижа хоноо һэн гү гэжэ мүнөө тухайлдагби. Шаб шара няагаһаар нялдашаһан нюдөө нээхэ һанаатай зобохош.

— Мухамни, һургуулидаа ошохо, ерэхэдээ (һургуулимнай 5 модоной зайда оршодог һэн) үни хада зөөжэ ошоһон гү, али задаржа һалашаһан гэрэй һууринууд дээгүүр наадаагүй һэн гүш?— гэжэ төөдэйм намдуу зохидоор хандаба.

Тиихэдэ үнэхөөрөөшье гэрэй һууринууд олон байгаа бэлэй. «Нэгэ һуури дээрэ наадажа байһаар зумбараагай арһанда тон адлирхуу арһаханиие оложо наадаа һэмди. Тэрэмнай сагаан бүд ооһороор уятай байһан юм» гэжэ би сэхыень дуулгабаб. Төөдэйм мэтэр ухаа мэдээгээ алдаһандаа нюдөө бэлтылгээд, гэрһээ гаража ошоо бэлэй. Уданшьегүй нэгэ бөөе дахуулжа ерээд, урдань миний үшөө хараа үзөөгүй юумэ бэлдэжэ оробод. Таабаймни жаахан хайрсаг, куклада адлирхуу хүнэй дүрсэ модоор дархалаад үрдибэ. Саашадаа үшөө юу дархалагша ааб гэжэ һонирхоходом, тэрэ сухалтай бөө ойро түһэр намайе оруулбагүй. Тэрэ жаахан хайрсагайнгаа оёорто үнөөхи гэрэй һуури дээрэһээ олоһон наадаһан арһанда адлирхуу шэб шэнэхэн арһаханиие дэбдеэд, дээрэнь үнөөхи модон хүүгээ хэбтүүлбэ. Яла ялагархан хоёр һубһаханиие тэрэ модон хүндөө нюдэн болгожо зохёоһоной удаа:

— Одоошье бузар шанга галтай нюдэн ялалзаба гээшэ. Хүбүүнэйтнай нюдэн удангүй заһархал байха,—гэжэ бөө хамар дорохоноо үгэнээд, аман соохоноо, оройдоо хэнэйшье дуулахын аргагүйгөөр шэбэнэн-һабинан байжа сэржэм үргэбэ:—Ши, хүбүүхэн, бү һанаашарха. Удангүй һургуулидаа ошохол байхаш. Дахин тэрэй һууриһаа холуур ябаарай. Гэр бүхэндэ өөрын бурхан, өөрын шүдхэр байдаг. Тэрэ олоһон арһанииш муу дахуултай ябаа. Тэрээхэн дахуулынь мүнөө харюулагдаа гээшэ. Энээхэн һахюуһала гэрэйнгээ хоймор ханада үлгөөд байха ёһотойш. Гадна ургы ногооной бултайжа эхилхэтэй сасуу зөөхэй хүншүүлээд, сэржэм үргүүлхэ хэрэгтэй. Тиигээ болболтнай ямаршье айлгуур байхагүй,—гээд бөө захиба.

Бөөгэй һургаал заабарида дууһан этигэһэн таабай төөдэй хоёрни үнөөхи «һахюуһыем хоймор ханадаа бузар зохидхоноор үлгөөд, оёоргүй хомхой «айлшанайнгаа» эриһые барюулаад, «һайн бэлэйт, бөө найжа» гэлдэн байжа һархаганалдаба. Тэрэнь тиигэһээр гаража ошохо юм бэшэ. Нэгэл юумэ дутуу абаһандаа хүлзэн хараад, «мүргэл хээ, хони гаргаа һаа үлүү болохогүй һэн ха» гээд дурадхаба.

Тиихэдэ ехэ хүшэр байдалтай байгдаа. Ори гансахан үнеэгээ шобторжо, тэнжэжэ ябаһан маанадта хониншье байгаагүй. Бөөгэй дурадхалые заатагүй бэелүүлхэ гэжэ оролдоһон гэртэхимни яахыншье аргагүйгөөр түлгөө бэлэй. Тииһээ тиитэрээ мүргэл хэгдэһэн, хониншье гаргагдаһан юм. Тиихэдэ нюдэдни залараа һэн гү? Үгы даа. Хабар тээшэ оройдоо юушье харахаа болёод, хүтэлүүлжэ ябадаг болобоб. Үнгэрхэ сүхэрхэдөө Эрхүүгэй больницада хоёр һара тухайда хэбтэһэн, операцидашье ороһон, харгытайшье болоо бэлэйб.

Һүүлээрнь мэдэхэдэм, тэрэ бөө ямаршье ажал хэдэггүй, бөөтэжэ олоһон мүнгөөрөө (хүнүүдһээ һуулижа абаһан барилга эдилгыень манай хойто бэеын буряадууд «мэнсэ» гэжэ нэрлэдэг), хэнһээшье баян түбхинэдэг гэхэ. Үнгэрхэдөө архи, эдилгэдэ ехэ шуналтай нэгэ залуу хүбүүе дахуулаад айлаар зайгуултаһан, өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаһан юм. Тэрэнь мүнөөшье болотор бөөлэһөөр зандаа гэдэг. «Юундэ та бөөлэжэ, хүнүүдые мэхэлжэ, ажалһаань һаатуулнат?»—гэжэ һонирхоходо: «Би өөрынгөө дураар бөөлэжэ ябанагүйб. Һүзэгшэ хүнүүдэй гуйхада баһа яахабиб. Арга шадал сооххоноо туһа хүргэхые оролдогшоб» гэжэ бөө мэхэтэйхэнээр харюусадаг юм.

Хэниие эндэ зэмэлэлтэйб? Юу хээхэн тухай гэдэргэнь шүүбэрилэдэггүй зарим тэды гэнэн хонгор хүнүүдые мэхэлээд, шадахысаа эдилгэ барилга үбэртэлөөд арилхаһаа ондоо юумэ мэдэдэггүй бөө, ламанарай зорилго нэгэ юм аабза. «Юундэ тиимэ мунхагаар аашалжа байгаа һэмта?»—гэжэ эхэ эсэгэдээ гомдолтойгоор хандахадам:—«Эхэ, эсэгээ (минии төөдэй таабай хоёр тухай) яажа гомодхоохобши. Бидэнэртэй тэдэшни үе наһаараа амиды ябахагүй бшуу. Хэр үгһаа пагша үргэл мүргэл хэдэг хүнүүдые хорихын аргагүй бшуу» гэжэ тэдэмни харюусаа бэлэй.

Бөөгэй үгэдэ дууһан найдаад, үзэл мүргэлэй ашаар намайгаа харадаг болгохые аашалалдажа байгаа һаань, саашадаа юуншье болохо бэлэй, бүри бү мэдэе. Арбадахииешье дүүргэхэ аргагүй, мүнөө Улаан-Үдын технологическа институтда заочнооршье һуралсаха хубигүй хосорхо байгаа бэшэ гүб даа. Энээндэм һургажа байгаа багшанарни ехэтэ туһалһан юм.

С. МАХУТОВ,
Улаан-Үдын ТЭЦ-эй слесарь.

Урда сагта Могойто нютагта ажаһуудаг Монтоохой баян ябаган тулюур барлагуудаа яһынь гаратар зарадаг аад, яяр муугаар хооллуулдаг, үшөө үнгэрхэдөө, барлагуудайнгаа булшангынь ханажа шуһа гаргаад, буруунуудайнгаа бужууда түрхидэг һэн ха.

Нэгэтэ муу Борбоон гэдэг барлагынь хайшаашьеб ябашаһан аад, хэдэн хоног үнгэрһэн хойно хүнэй толгойн шэнээн алтан шулуу олзотой гэртээ бусажа ерэхэдэнь, Монтоохой баян тэрээндэ хараал шэрээл табижа, аарса сагааем эдиһэндээ аса наашань энээнээ гээд, алтан олзыень буляажа, абдар ханзадаа хаажархёод, хаанаһаа яажа олоһыень хатуурхан зандаран асуухадань, муу Борбоон иигэжэ хөөрэбэ:—Заяашаяа золгожо, жаргал гуйха һанаатай эндэһээ гараад, эгсэ хойшоо ябатарни боһомол хабсагайн боридо буха могой угтажа:—Эдихэм шамайе—гээд эшхэрэн, шуухиран ерэбэл даа.

— Абарыш намайгаа заяашамни—гэжэ аһан шадалаараа хашхараад, һөөг тойролдон гүйжэ, һүүлэйнь үзүүртэ аһашабаб, гэдэгэд гэжэ могойн гэнтэ һүүлээ шарбажархихадань, хадын оройдо хаягдашабаб. Уруудан тэндэһээ буужа, уһан далайда хүрэхэдэм, далайн эрьедэ абарга томо загаһан алтан хашарһаа яларган, ангалзажа хэб-

МОНТООХОЙ БАЯН БА МУУ БОРБООН

тэбэ. Яабаш иихэдээ загаһан гээд, яаран тэбдэн асуухадам, досоогоо үбдэжэ долоон жэлдэ ядалсааб, эрхыдээ эмтэйхэн эрэ бол эдэгээжэ туһалыш гэбэл даа. Заяашаяа золгожо, заһарха аргыеш һуража ерэхэб. Далайе гаталгажа үгыш гэхэдэм, загаһан намайе нюрган дээрээ һуулгаад, далайн саада эрьедэ дары буулгажа үгэбэ. Үтэрхэн саашаа ябажа, үндэр сагаан байшантай хаанайда орожо, үнэн ушараа хөөрэхэдэм, хаан мүргэлэй сүмэ бүтээхэ гээд, мүрөө оложо ядалсааб, гурбан жэлдэ барюулжа, гурба дахин арамнайлбаб. Ямар нэгэ юумэниинь таарахаяа болёод лэ байха юм. Тэрэ юундэ тиигэнэ хаб, заяашаһаа һуража ерыш гэбэ.

Тэндэһээ саашаа тэнгэри тулама Тэмээн нюргани оройдо гаража, үбсүү тулама һахалтай үбгэн заяашаяа золгожо, үгытэй ядуугаа дурдан, үлзы жаргал гуйхадам, татаһанаа абажа, тариһанаа хазажа ябаарай гээд, монсогорхон үрэһэ үгэбэл даа. Загаһанай захяа һурахадам, хатуу юумэ залгяад, хахажа үбшэлөө юм байна, бөөлжэжэ тэрэнээ гаргахадаал, бүрин һайжарха гэбэ. Хаанай захяа һурахадам, хатан хаан юм байна, хадамда гарахадаал хамаг хэрэгынь бүтэхэ гэбэ.

— Бусаха замдаа хаанайда хүрэжэ, заяашын зарлиг дуулгахадам, эрэ нүхэрни боложо, эндээ намтай байгыш даа. Алта мүнгөөр баянби, адаһа малаар олонби. Энэ зөөридэм эзэн байхаш гэбэл даа.

— Зай, зай, тиихэдэнь юун гэбэш?—гээд баян һанаата болон үндэлзэнэ.

— Гэртээ һамгатай, үхибүүтэй хүм, гэдэргээ яаража бусахам,—гээд гараа һэм даа.

Далайн эрьедэ хэбтэһэн абарга загаһанда хүрэжэ, заяашын зарлигаар бөөлжүүлхэдэм, бүхэли бүхэли алтанууд бөөлжэһэнөөрнь гарабал даа. Эгээл багахан алтыень арайхан даажа асарбаб, томонуудынь тэндээ хэбтэнэ һэн,—гэхэдэнь, Монтоохой баян маһалзан, «Хаягдаһан алтанай эзэн болохоб, хатан хаанай эрэнь болохоб» гэжэ бушуухан түхеэрээд мордоһон аад, буха могойдо эдигдэшоо гэжэ боожошон хүбүүниинь бусаа һэн ха.

Тиигэжэ тэрэ баянай барлагууд өөдэрхүү эзэнһээ хахасажа, өөһэдөө мэдэлтэй болоходоо, үрэһэ таряа ургуулжа, үеэ тэниижэ жаргаһан юм гэлэй.

С. ДЫРХЕЕВ,
Б-М. ДЫШИНОВ.

Ц-Х. ХҮБИТУЕВА

ДУРАН ТУХАЙ МҮРНҮҮД

Илдам шинии шарай,
Ирагуу дуунайш аялга
Эзэлээд байна зүрхыем,
Этигэнэ гүш, инагни?
Хүнгэхэн шинии алхаса
Хүлгэһэн зүрхыем һэндээнэ
Сэлмэг нюдэнэйш хараса
Сэдьхэлэйм утаһа дайрана.
* * *

Гэнэн хонгор хаһымни
Гэрэлтэ арюухан мэдэрэл
Хорёодтойхон наһымни
Хорооходожол химэлнэ.
* * *

Шамтай удаан нүхэсөөгүйб,
Шамайе инагни гэнэгүйб,
Гансал зүрхэнэйм һудал
Гансаарданги сохилно.
* * *

Саһан ороно, саһан,
Сайран байнал талам.
Мүрэ дээрэм ялагашан,
Мүшэнһөө унана хашарһан.
Шагналши, инагни, намайгаа
Шамдаа бэлэг барихамни.
Мүнхэ дуранай хашарһаар
Мүнгэн аялга зүйхэмни.
* *

Аянай һүүлээр эсэһэншүү
Аалихан хэмжэнэб үйлсэ.
Долгилоод абана Байгалшуу
Доро орошогүй зүрхэмни.
Золгохоо шамтай хүсэхэдөө,
Зон—далай гаталнаб.
Сэлмэг гэрэлтэй нюдыешни
Сэдьхэн, сэдьхэн алхалнаб.
Хүнгэн даруу алхамшни
Хүлгэһэн зүрхыем һэндээнэ.
Аятай хүхюу зугаашни
Аянай харгыдал дуудана.
* *

...Һананаб намарай үдэшые,
Дураяа нээһэн үдэшыеш,
Һаруул харгыемнай толотуулан
Һарын туяагаа сүршэһые.
Алхалнабди дуугайхан
Арюун мэдэрэлдэ ээлэгдэн...
Харгын захада удаахан
Хөөрэлдэн ерэнэбди хоюулан.
...Досоом одон носошоно...
Дуулим дэлхэй һэргэшэнэ,
Дохин домоглон мэндэшэлэн.
* *

Сэдьхэлэйм гүнзэгы оёорто
Сэлмэг шарайш шэнгэнхэй.
Түрүүшын дуранай сэсэгхэниие
Тарягүйдөө халагланаб.
Эмниг хурдан хүлэгэй
Элдин талаар гүйһэншүү,
Сураазан мэтэ хүсэтэй
Сэбэр, тунгалаг, зөөлэхэн
мэдэрэл
Зүрхэнэйм һудал харбан,
Зорин ерэхэ аа гү дахин?

ОНТОХОН

ТЭНЭГ ШОНО

Нэгэтэ гуринха шоно эдихэ юумэ бэдэржэ ябаһаар, бэлшэжэ ябаһан моринтой ушараад:

— Морин, би шамайе эдихэм,—гэбэ.

— Эдюулхэ үйлэтэй юм хадам эдинэ аабзаш даа.

— Үйлыеш хайшан гээд мэдэхэбиб?

Баруун хойто хүлэйм тахада алтан бэшэг бии юм. Уншаад үзэлши гэхэдэнь, шоно энэ мориной тахада ямар тиимэ алтан бэшэг байгаа юм ааб гэжэ, баруун хойто хүлыень үзэхэм гээд, ойро багса орохолоорнь, морин зэһэжэ зэһэжэ ерээд, шоныи магнай уруунь няс байтар үдьхэлөөд гүйжэ арилшаба.

Шоно хоёр-гурба зээргээтэн мухарижа бодоод, ёо ёохой табиһаар саашалжа ябахадаа: «Үгы, үе наһандаа һургуулида ошожо бэшэгтэ һураагүй аад, юун шүдхэртөө һуга сами уруугаа ёборуулаад. мориной тахын бэшэг уншаха гэжэ хүл доронь оробобиб»—гэжэ гэмэржэ ябаһаар ангууша нохойтой уулзаба.

— Нобшохон нохойбши, би шамайе эдихэм.

— Шоно ахай! Шамдаа зорюулжа асарһан бэлэг мяхыем эдижэ садаагүй һаа, намайе эдихыетнай зүбшөөхэб.

— Ээ, олые шашан шалбангүй, бэлэг мяхаа асар,—гэбэ шоно.

— Эзэнһээ нюужа, хониной мяха энэ һөөг бургааһан соо асаржа хадагалаа һэм. Һөөг соо ороод эдиш даа. Бишни эндэ харуул болоод һууһууб,—гэнэ нохой. Шоно һөөг бургааһа руу орохотоёо хамта мяханай үнэр абажа, болгоомжогүйгөөр ехэ мэгдэн шамдан, шулһөө һайруулан ябажа ябатараа, ангуушанай даралгада (хабхаанда) хаб байтар нэгэ хүлөө даруулшаба. Тэрэ һамбаанда нохой гэр тээшээ эзэндээ мэдүүлхээ ябашаба.

Уршагта ороһоноо, үйдхартаа хабшагдаһанаа шоно мэдэжэ, хабхаанда хабшуулагдаһан хүлөө таһара хазаад, гурбан хүлөөрөө арай гэжэ нүхэндөө ережэ ороод, «Мууһаа муу, модонһоо хөө»—намһаа удхатай. Муу мориндо мэхэлэгдэһэмни багадаад, нобшохон бороо нохойдо мэхэлэгдэбэб»— гэжэ гангинан гэмэрэн, мухар хүлөө долёожо хэбтэнэ.

Гуринха шоно үни хэбтэхэ арганьгүй, баһа эдихэ юумэ бэдэржэ ябашаба. Гурбан хүлтэй гуринха шоно хурдан ан гүрөөл бариха аргань бараг-дажа, айлай газаа орожо, гэнэн тугал, хурьгадые барижа үлэ залгаха юм байна гээд, нэгэ айлай хорёо соо олон гахай хараба. Гахайнууд газар малтажа, өөдөө хараха сүлөөгүй юумэнүүд байна. Хажуудань багса ошоод, һүртэй муухай хоолойгоор:

— Гадар зузаан гахайнууд, би таниие эдихэмни, — гээд шүдөө хабирэн хабиран байба.

— Эдихэ ха даа эдихэ гүбши даа. Бидэ тэргэдэн гүйхэ хурдан хүлгүйбди, шамтай тэмсэхэ, үһөөрхэлдэхэ хүсэгүйбди, ганса газарай ханхинаса дуулаха шадалтайбди, — гэжэ борожоһон бодон гахай хэлэбэ.

— Ямар тиимэ дуу дуулажа шадаха хабатай юмта, дуулагтыл даа, шагнахам.—гэжэ шоно ехэ һонирхон, шэхээ дэлижэ байшаба. Арба гаран гахай аһа байха шадалаараа шоныи шэхэнэй дүжэршэтэр, шорой тооһоной бурьяса шашхалдаба. Гахайнуудай шашхалдахада улад модо шулуу барижа, шоные хорёолон тойрон ороод, дүжэршэһэн шоные алан алдаба. Шоно ядаа гэжэ мултаржа саашаа ябажа ябахадаа, үхэһэн намайе «үлтэртэрөө шүлэгүй, үбгэртэрөө ойгүй» гахайнууд хэзээ дуулагша һэн гэжэ шагнабабиб. Сохюулхаараа сохюулааб, хожомоо хэнэйшье үгэ дуулахагүйб, ушарһанаа эдихэб гээд ябаба ха. Тиигэжэ ябаһаар ангуушантай ушарба. Ушарһаар:

— Зай, шамайе одоошье эдихэмни,—гээд урдаһаань гүйжэ ерэхэдэнь тэрэ ангуушан:

— Айл нохойл, ааляар дуугарыш! Нохойдни гүйжэ ерээд, шамайе таһара татахал. Намайе эдихэ хадаа модон дээрэ гараад, минии нохойнуудта харуулангүй эдииш, — гэжэ шэбэнэн хэлэхэдэнь шоно:

— Үнэн зүбынь тэрэ, — гэжэ зүбшөөбэ. Хүниинь модон дээрэ гараад, шоноёо:

— Зай гаража ерыш,—гэнэ.

— Аргамни үгы лэ, һабарни мохоо байна.

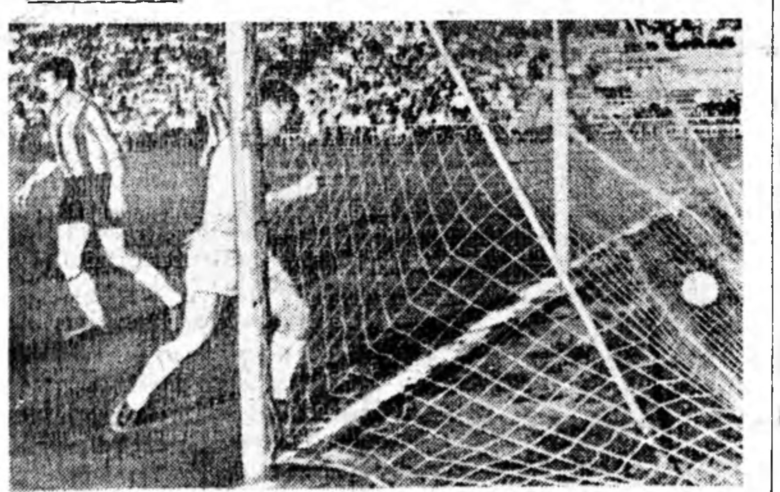
— Би шамда аргамжа хаяһууб. ши толгойгоо гүлдэрөөд үгэ, бишни шамаяа татажа өөдэшни гаргахаб,—гэнэ ангуушан.

Шоно толгойгоо аргамжа соо гүлдэржэ үгэбэ. Хүниинь гэнтэ угзаран татаба. Шуһанда шунаһан шоно хоолойгоо хиигалхажа, амяа табин үхэбэ.

И. МАДАСОН.

ФУТБОЛ

Һайхан наадан болоо

Манай зонодо наададаг «Б» классай мастернуудай дунда СССР-эй кубок абахын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй ээлжээтэ наадан үнгэргэгдэбэ. Аяар хабар байхада «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Владивостогой «Океан» бүлгэмэйхидые шүүжэ, удаадахи наадандa хабаадалсаха эрхэ олоһон байгаа. Манайда айлшаар ерэһэн Находкын «Рыбак» команда мүн лэ Благовещенскын «Амур» бүлгэмэйхидые шүүһэн юм.

Һүүлэй үедэ наадан бүхэнөө һайнаар үнгэргэдэг болоһон «Сэлэнгэ» командын футболистнууд наадананай эхилэн сасуу урагшаа харайжа гарана. Эндэ бүмбэгэ абаһан Неизвестных тэрэнээ урагшаа гараһан Юрий Калашниковтаа дамжуулжархиба. Иимэ юумэ хүлеэгээгүй байһан айлшадай хамгаалагшад гараа дэлгээд, миин һуужа үгэхэ баатай боложо, ворота руугаа бүмбэгэ алдажархиба. Талмайн хоёр талаар эмхи гуримтайгаар добтолһон улаан-үдынхид айлшадаа аһала тухашаруулба. Наадaнай эхиһээр арбаад минутын үнгэрөөд байхада айлшадай вратарь Боровиков хоёрдохи бүмбэгээ воротаһаа гаргаха болоно.

Шүүгдэхэгүйе оролдоһон айлшадай добтологшод манай воротa хүрэбэшье, шадамар бэрхээр наададаг вратарь Конфидеррадта бүмбэгээ буляалгаад лэ миин һалана.

Наадананай хоёрдохи хахадта «Сэлэнгэ» командын футболистнууд баһал һайн добтолго, хамгаалга эмхидхэнэ. Наадaнай эхиһээр хорёод минутын боложо байхада ээлжээтэ добтолгодо ороһон улаан-үдынхид гурбадахи бүмбэгээ айлшадтаа сохижо оруулһан байна. Һайн наадаараа стадиондо сугларагшадаа баясуулһан «Сэлэнгэ» команда уулзалгаяа 3:1 тоотойгоор түгэсхэжэ, ээлжээтэ хахад финалда наадаха эрхэ олобо. Мүнөөдөө гурбан команда — «Иртыш», «Локомотив», «Сэлэнгэ» бүлгэмэйхид бултанай урда гараад ябана. Тиихэдэ «Авангард» «Ангара» хоёрой хоорондо наадан үшөө үнгэргэгдөөдүй. Эдэнэр хоорондоо августын 13-да наадаха болоно.

Зураг дээрэ: айлшадай ворота руу хоёрдохи бүмбэгын оруулагдаһанай һүүлээр.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Ш-Н. ЦЫДЕНЖАПОВ

ЖАРГАЛТА СЭСЭГҮҮД

Нэгэ зун соо
Хагдархашье һаа,
Намаалдаг һайханаар
Хабартаа сэсэгүүд.
Үнгэрэн ошодог
Үдэрнүүдтэй урилдан,
Наран тээшэ
Ургадаг сэсэгүүд.
Мүндэлэн түрөөд
Хагдарха сэсэгүүд
Мүнхэ шэнгээр
Үзэдэг гү наһаа?
Хүйтэн намарые
Хүлеэдэггүйл сэсэгүүд,
Үндын ургадаг
Үхэлэй урдаһаа.
Намарай ерэхэдэ
Хагдархашье һаа,
Урихаар энеэбхилдэг
Урдаһаам сэсэгүүд.
* * *

Зэмэгүй сэбэрхэн
Ургажа байтараа
Золгүйгөөр
Таһа сабшуулһан,
Хуһан юундэ
Хатажа хосорооб?
Хабарай үглөөгүүр
Хуһые сабшаһан
Хара гарнууд
Хатахаяа яагааб?
* * *

Тоомгүй бага наһандаа —
Унтаатайдаш дүтэлэн,
Таһа хайшалааб
Ута хара гэзэгэнүүдыеш
Һэрин гэхэдэш —
Һайхан гэзэгэнүүд байхагүй,
Бархирхыеш харахадаа,
Баярлаһанаа һананаб.
Харин мүнөө
Харахан гэзэгэнүүдээ
Хайрлангүйгөөр
Хайшалуулхалаш,
Хүхинэшьегүйб,
Хара бууна б.

ҺОНИН ҮЗЭГДЭЛ

Һаяхан Саратов городой Посадска үйлсөөр ажаһуудаг хүнүүд юрэ бусын һонин үзэгдэл хараба. Үдэрэй тэн багһаа эхилжэ, тус үйлсөөр айхабтар олон бахануд ябажа эхилээ. Мүн үйлсэдэ дүтэ байһан сэсэрлиг болон саадууд бахануудаар дүүрэшэйэн байба. Тэдэ амитад Глебучево гэжэ хүнхэрһөө эхилжэ гараад, Соколово тосхон хадаар саашалаа. Саратовска райздравотделэй инструктор Т. Спицын нэгэ квадратна метр талмай дээрэ 50 бахын ябахые тоолоһон байна. Иимэ үзэгдэл үдэшын 6 час болотор таһалдангүй үргэлжэлөө. Тэрэ сагаа соо тус үйлсөөр тухайлхада 100.000 шахуу бахануд ябажа гараа гэжэ багсаана.

Энэ үзэгдэл юунһээ болооб? Тус асуудалда Саратовска университедэй нюргата амитадай зоологиин кафедрые даагша профессор Н. Ларин иигэжэ харюусана:

— Зарим тусгаар газар уһанай амитад (баханиудтал) һайн жэлнүүдтэ ехэ олоор үдэдэг. Тиигээд тааруу зохид газар бэдэржэ, ондоо тээшээ холо нүүдэг байна. Глебучево хүнхэртэ газар малтажа, уһа урадхуулха хүдэлмэриин хэгдэһэнэй удаа намаг бии болоһон байгаа. Тиихэдэнь бахануд тэндэ үдэжэ эхилһэн. Хэдэн жэлэй урда тээ эгээл иимэ нүүлгэн Ростовско областьдо үзэгдэһэн байха юм.

Бахануудай нүүлгэн тухай Саратовска областиин «Коммунист» газетэ иигэжэ мэдээсэбэ.

КОНКУРСДО ЕРЭҺЭН ФОТОНУУДҺАА

СЭСЭГ УРГЫН ХАНГАЛААР. Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фотоэтюд.

БАРГАЖАНАЙ ТҮРҮҮШЫН БАГШАНАР

Третьяково тосхоной нэгэ багша дурасхаалнууд соогоо иигэжэ бэшээ һэн: «Телятниково тосхоной эхин һургуулиин богоһые хэсүү жэлдэ алхан ороо һэм. Тиихэдэ 1921 оной февраль бэлэй. Һарын түгэсхэлдэ тосхоной ревком түрүүшымнай салин үгэбэ. Салиндаа тулам үргэлэн, ревкомой складта ошобоб. Бү гайхагты, тулам үргэлөөд...

Өөрынгөө түрүүшын салингаар һанаа дүүрэн бусаа хүм. Юун бэ гэхэдэ, намда шэниисын гурил, махорко үгэһэн байгаа. Залуу Совет засагай хүдэлмэриимни хүлһые мүнгөөр түлэхэ аргагүйень би һайнаар мэдэжэ байгааб.

Багшанар иимэл хэсүү үе сагта ажаллагша һэмди. Гэбэл, бүришье оролдосотойгоор ажалладаг һэмди. Хэшээлнүүдэйнгээ һүүлээр тосхонойхидой дунда ойлгуулам-жын хүдэлмэри үнгэргэхээ оролдохош...

Үнэхөөрөөшье хэсүү үе саг һэн. Теэд жэл бүри бэрхэшээлнүүд дабагдажа, багшанарай байдал хубилба. Залуу үеын багшанарай дундаһаа ёһотой бэрхэ хүмүүжүүлэгшэд урган гаралай.

Совет засагай түрүүшын алхамуудһаа эхилжэ түрүүшын бэрхэшээлнүүдые дабалсажа, шэнэ ажабайдал тогтоолсоһон багшанарые Баргажанай аймагай ажалшад мартадаггүй. Тэдэнэй нэгэн Малоуринска һургуулиин түрүүшын багша П. В. Попова Москвагай һургуулинуудта мүнөөшье ажаллаһаар. З. I. Стельмашенко, Т. Е. Зуева, Ф. В. Затеева, Ломатханова, Е. Межерецкая болон олон бусад баргажанайхид баяр баясхалангаа хүргэдэг.

С. КОНОВАЛОВ,
хизаар ороноо шэнжэлэлгын Улаан-Үдын музейн научна хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Фермэ дээрэ механизатор» гэһэн түрүү бэшэг; «Манай Буряад орондо» гэһэн гаршаг доро республикын һонинууд; А. Дериглазовай «Хожомтошоһоноо хүсэлдүүлхээр ха гү?» гэһэн корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда: КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь К. Продайводагай «Худалдаа наймаа саг үргэлжэ һайжаруулха» гэһэн статья; Н. Фишевэй «Гурбан шухала эрхэ байдал» гэһэн корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: элдэб һонинууд; хилын саанаһаа мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонек».

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай сагай уларил иимэ байхаар:

Зарим үедөө үүлэтэжэ, зарим нютагуудаар түргэн бороо, аадар орохо. Республикын хойто хахадта 15—20, урда хахадта 20—27 градус халуун, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 10—12, үдэртөө 25—27 градус халуун болохо.

Июлиин 24—25-най үдэрнүүдтэ баһал үүлэтэжэ, сэлмэжэ байха зуураа, урда аймагуудаар түргэн аадар бороо орохо. Хойто аймагуудта һүниндөө 2—7, бэшэндэ 9—14, үдэртөө 22—27 градус халуун болохо.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Н-03572. Зак. № 524.